

Specialioji ataskaita

**Europos inovacijos ir
technologijos institutas
turi keisti savo veiklos
būdus ir struktūros
elementus, kad pasiektų
numatytą poveikį**

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

El. paštas: eca-info@eca.europa.eu
Tinklavietė: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą Europa (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2016

Print	ISBN 978-92-872-4221-1	ISSN 1831-0885	doi:10.2865/3986	QJ-AB-16-003-LT-C
PDF	ISBN 978-92-872-4245-7	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/6321	QJ-AB-16-003-LT-N
EPUB	ISBN 978-92-872-4219-8	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/231003	QJ-AB-16-003-LT-E

© Europos Sąjunga, 2016

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Dėl leidimo naudoti arba kopijuoti 10 puslapyje 1 langelyje pateiktą paveikslėlį būtina tiesiogiai kreiptis į autorių teisių subjektą.

Specialioji ataskaita**Europos inovacijos ir
technologijos institutas
turi keisti savo veiklos
būdus ir struktūros
elementus, kad pasiektų
numatytą poveikį**

(pagal SESV 287 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą)

Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose pateikiami su konkrečiomis biudžeto sritimis arba valdymo temomis susijusių Audito Rūmų veiklos ir atitikties auditų rezultatai. Audito Rūmai audito užduotis atrenka ir nustato taip, kad jos turėtų kuo didesnę poveikį, atsižvelgdami į veiklos ar atitikties riziką, susijusių pajamų ar išlaidų lygį, būsimus pokyčius ir politinį bei viešąjį interesą.

Šį veiklos auditą atliko Audito Rūmų nario Milan Martin Cvikl vadovaujama IV audito kolegija, atsakinga už pajamų, mokslinių tyrimų ir vidaus politikų, finansų ir ekonomikos valdymo ir Europos Sąjungos institucijų ir įstaigų auditą. Auditui vadovavo Audito Rūmų narys Alex Brenninkmeijer, jam padėjo kabineto vadovas Antonius Moonen, kabineto atašė Raphael Debets, kabineto stažuotojas Michael Schuppan, pagrindinis vadybininkas Paul Stafford, užduoties vadovė Maria Echanove, auditoriai Alexandre Hugé, Eddy Struyvelt ir Juan Vazquez Rivera.

Iš kairės į dešinę: R. Debets, A. Hugé, M. Schuppan, A. Brenninkmeijer, P. Stafford, M. Echanove, A. Moonen.

Dalis

Žodynėlis ir santrumpos

I – IX **Santrauka**

1 – 13 **Įvadas**

1 – 2 **Europa atsilieka inovacijų srityje**

3 – 6 **ES politikos sutelkimas į inovacijų sritį**

7 – 13 **Europos inovacijos ir technologijos institutas**

7 – 8 **EIT misija ir tikslas**

9 – 13 **Kaip tai veikia?**

14 – 18 **Audito apimtis ir metodas**

19 – 103 **Pastabos**

19 – 23 **EIT veikla pagrįsta tinkamu loginiu pagrindu**

24 – 68 **Kai kurie svarbūs veiklos aspektai nebuvo tinkamai suplanuoti**

25 – 26 **Komisijos lygmeniu nėra tinkamai taikoma žinių trikampio koncepcija**

27 – 33 **EIT finansavimo modelis pagrįstas papildomos veiklos koncepcija, kuri buvo netinkamai apibrėžta**

34 – 37 **Tiriamas sverto efektas neįrodytas ir nėra tikėtinas**

38 – 39 **Veikiausiai nebus užtikrintas žinių ir inovacijos bendrijų (ŽIB) finansinis tvarumas**

40 **EIT fondui (EITF) nepavyko pritraukti papildomų lėšų**

41 – 50 **Metinių susitarimų dėl dotacijų sudarymo procesu nepakankamai skatinama ŽIB inovacijų veikla**

- 51 – 54 Pagrindiniai naudojami veiklos rezultatų rodikliai nėra tinkami veiksmingam stebėjimui užtikrinti
- 55 – 57 Galėtų būti pagerintas įmonių dalyvavimas
- 58 – 62 Pagal EIT modelį nepakankamai nustatyti tikslai, skirti remti veikiančias MVĮ
- 63 – 64 Neužtikrinama pakankama konkreti sinergija ir papildomumas
- 65 – 68 Kai kurie EIT veiklos aspektai vertinami teigiamai: daug dėmesio skiriama rinkai, atsižvelgiama į ilgalaikę perspektyvą, užtikrintas ŽIB ir koordinavimo centrų savarankiškumas
- 69 – 95 **Būtina gerinti EIT modelio įgyvendinimą**
- 69 EIT dar nėra pakankamai savarankiškas
- 70 – 72 EIT neužtikrino savo, kaip investuotojo į poveikį, funkcijos
- 73 Taikant konkurencija grindžiamą finansavimo mechanizmą nepakankamai vertinami veiklos rezultatai
- 74 – 79 Reikšminga administracinė ir audito našta tenka ŽIB partneriams
- 80 – 84 EIT turi per mažai išteklių ir praeityje buvo prastai valdomas
- 85 – 86 EIT finansinė parama yra koncentruota
- 87 – 88 ŽIB veikla nepakankamai skaidri
- 89 – 95 ŽIB paskatino kurti inovacijų tinklą ir diegti verslumo kultūrą, tačiau yra mažai įrodymų, kad pasiekti konkretūs rezultatai ar poveikis
- 96 – 103 **Ateitis**
- 97 – 98 Nustatyti finansinio tvarumo principai
- 99 – 100 Patikslinta ŽIB papildomos veiklos apibrėžtis
- 101 Bus kuriami prasmingesni pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai
- 102 EIT siekia įtraukti daugiau šalių
- 103 Šiuo metu aptariami nauji partnerystės pagrindų susitarimai

104 – 111 **Išvados ir rekomendacijos**

105 **Loginis pagrindas**

106 – 107 **Struktūra**

108 – 109 **Įgyvendinimas ir poveikis**

I priedas – Europos regioniniai koordinavimo centrai

II priedas – EIT tikslai

Komisijos atsakymai

BP 7: Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintoji bendroji programa buvo 2007–2013 m. laikotarpio pagrindinė Europos Sąjungos moksliniams tyrimams ir inovacijoms remti skirta priemonė. EIT nebuvo įtrauktas į BP 7.

EIT: Europos inovacijos ir technologijos institutas.

„Europa 2020“: Tai artimiausių metų ES augimo strategija, kuria siekiama, kad ES taptų pažangia, tvaria ir integracine ekonomika.

Fundamentiniai tyrimai: Fundamentiniai tyrimai yra bandomoji arba teorinė veikla, vykdoma pirmiausia siekiant gauti naujų žinių apie reiškinio pagrindus ir stebimus faktus, nenumatant jokio konkretaus tokių žinių taikymo arba naudojimo.

„Horizontas 2020“: Programa „Horizontas 2020“ yra programa, pakeitusi BP 7. Šiai programai įgyvendinti 2014–2020 m. laikotarpiu skirtas pradinis 77 milijardų eurų biudžetas, jos pagrindinis tikslas – užtikrinti, kad Europos mokslas būtų pasaulinio lygio, būtų pašalintos kliūtys kurti inovacijas ir jas kuriant būtų sudarytos palankesnės sąlygos viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimui. EIT įtrauktas į programą „Horizontas 2020“.

Koordinavimo centras: Žinių ir inovacijos bendrijos įsteigtas ir valdomas koordinavimo centras yra geografinis praktinio žinių trikampio integravimo centras. Koordinavimo centrai parūpina biuro patalpas, kuriose novatoriai gali fiziškai susitikti ir kartu dirbti.

Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas: Europos Komisijos Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas yra atsakingas už Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką bei susijusios veiklos koordinavimą. Jis finansuoja pagal bendrąsias programas (šiuo metu – pagal programą „Horizontas 2020“) vykdomą inovacijų veiklą.

Poveikis: Po intervencijos užbaigimo praėjus tam tikram laikui matomi ilgalaikiai socialiniai ir ekonominiai padariniai, kurie gali turėti poveikį tiesioginiams intervencijos naudos gavėjams arba į intervencinės priemonės taikymo sritį nepatenkantiems netiesioginiams intervencijos naudos gavėjams.

PVRR: Pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai naudojami veiksniams, nuo kurių labiausiai priklauso organizacijos sėkmė, vertinti.

Rezultatas: Tiesioginių naudos gavėjų patiriami betarpiški pokyčiai baigus dalyvauti intervencijoje.

Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas: Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas yra Europos Sąjungos vykdomosios valdžios padalinys, atsakingas už švietimo, kultūros, jaunimo, kalbų ir sporto politiką. Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas yra EIT priežiūros institucija.

Verslo inkubatorius: Verslo inkubatorius yra organizacija, skirta remti sėkmingą įmonių steigimą ir jų tolesnį vystymą. Jis dažnai suteikia galimybę naudotis fizine verslo infrastruktūra, individualiai pritaikytomis verslo rėmimo paslaugomis ir tinklų kūrimo galimybėmis.

Žodynėlis ir santrumpos

Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinis direktoratas: Europos Komisijos Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinio direktorato misija – skatinti Europos įmonių augimui palankią sistemą. Europos Komisijos Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinis direktoratas yra atsakingas už įvairius veiksmus, kuriais siekiama kurti geresnę verslo aplinką, pirmiausia – mažosioms ir vidutinėms įmonėms, remti tvirtos ir tvarios pramonės bazės, kuri gebėtų konkuruoti pasauliniu mastu, kūrimą.

ŽIB: Žinių ir inovacijos bendrija yra labai savarankiška svarbiausių aukštojo mokslo institucijų, mokslinių tyrimų organizacijų, įmonių ir kitų inovacijų procese dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų partnerystė, sprendžianti visuomenei kylančias problemas kurdama produktus, paslaugas ir procesus bei ugdydama novatoriškus ir verslius asmenis.

Žinių trikampis: Aukštojo mokslo įnašą į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą galima padidinti užmezgant glaudžius ir veiksmingus švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų – trijų žinių trikampio šalių – tarpusavio ryšius.

I Silpni švietimo, mokslo ir verslo tarpusavio ryšiai dažnai nurodomi kaip viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl Europos rezultatai inovacijų srityje prastesni už jos konkurentų. 2008 m. įsteigtam Europos inovacijos ir technologijos institutui (EIT) iškeltas plataus užmojo tikslas – įveikti šią kliūtį. EIT misija – didinti ES inovacinius pajėgumus skatinant tarpusavio sąveiką ir bendradarbiavimą vykdant aukščiausių standartų veiklą aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse, taip pat skatinant verslumą.

II 2008–2020 m. laikotarpiui gavęs pradinį 3 milijardų eurų biudžetą, EIT privalo atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“. Aprėpdamas visą ES lygmens inovacijų ciklą nuo laboratorijos iki rinkos, EIT siekia sutelkti geriausias akademinę, mokslinių tyrimų ir verslo bendruomenei atstovaujančius kūrybiškus ir novatoriškus partnerius, kad šie kartu spręstų svarbias visuomenei kylančias problemas, pavyzdžiui, klimato kaitos, energijos vartojimo efektyvumo, skaitmeninių inovacijų, sveikatos ir žaliavų.

III EIT nėra mokslinių tyrimų centras ir tiesiogiai neprisideda prie atskirų projektų finansavimo. Tačiau jis teikia dotacijas žinių ir inovacijos bendrijoms (ŽIB). Konkurso tvarka atrinkamos ŽIB yra savarankiškos veikiančių įmonių, mokslinių tyrimų institutų ir universitetų partnerystės. Pagrindinė jų veikla yra: 1) mokymas ir švietimas, 2) bendradarbiaujant atliekami moksliniai tyrimai inovacijų srityje ir 3) novatoriškų įmonių steigimas ir vystymas.

IV Tikrinome, ar EIT veiksmingai skatina inovacijas Europos Sąjungoje. Nagrinėjome, ar EIT loginis pagrindas ir struktūra atitinka inovacijos bendrijų poreikius, ir vertinome, kaip įgyvendinama ir stebima EIT veikla. Darome išvadą, kad, nepaisant tinkamo veiklos pagrindo, dėl sudėtingos EIT veiklos sistemos ir valdymo problemų nukentėjo bendras jo veiklos efektyvumas.

V Pagrindiniai motyvai, kuriais remiantis buvo įsteigtas EIT, yra tinkamai pagrįsti ir iš esmės palaikomi EIT veikla suinteresuotųjų asmenų: EIT steigimas buvo grindžiamas siekiu išspręsti konkrečias problemas, susijusias su silpnais įmonių, mokslinių tyrimų institutų ir aukštojo mokslo įstaigų tarpusavio ryšiais, nelabai sėkmingu mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimu rinkoje ir verslumo kultūros stoka. Padedamos EIT, trys 2010 m. įdiegtos ŽIB sutelkė daugiau kaip 500 partnerių iš įvairių dalykinių sričių, šalių ir sektorių. ŽIB partneriai labai vertina tą EIT veiklos ypatumą, kad ŽIB yra savarankiškos. Padedamos EIT, ŽIB suteikė naujų galimybių vykdyti inovacijų veiklą ir prisidėjo prie verslumo kultūros kūrimo.

VI

Tačiau audito metu nustatyta keletas trūkumų, susijusių su pagrindinėmis nuostatomis ir veiklos procesais:

- a) EIT finansavimo modelis apima EIT nefinansuojamos ŽIB papildomos veiklos nuostatą. Šios finansavimo sąlygos pridėtinė vertė yra labai maža arba jos išvis nesukuriama, nes pagal šią nuostatą be reikalo apsunkinamas EIT finansinio įnašo stebėjimas ir ataskaitų apie jį teikimas;
- b) atsižvelgiant į inovacijų veiklos, kurią EIT siekia remti, pobūdį, praktiniai EIT ir ŽIB tarpusavio susitarimai, pavyzdžiui, dėl EIT dotacijų teikimo ŽIB aspektų, yra netinkami;
- c) kyla abejonių dėl ŽIB finansinio tvarumo. Tam, kad EIT veikla būtų sėkminga, joje turėjo dalyvauti įmonės, bet jos nepakankamai įtraukiamos į ŽIB veiklą. EIT finansavimas sutelktas į kelias šalis ir tik į kai kuriuos ŽIB partnerius; ir
- d) naudojant veiklos rezultatų rodiklius ir taikant stebėjimo ir ataskaitų teikimo procedūras, nepakankamai gerai informuojama apie rezultatus ir poveikį.

VII

Praėjus septyneriems metams nuo įsteigimo, EIT veikla vis dar nėra visiškai nepriklausoma nuo Europos Komisijos. Dėl to EIT sunkiau priimti sprendimus. EIT nėra sukurtas kaip tam tikrą poveikį siekiantis padaryti institutas. Mokant galutinę dotacijos išmoką, nepakankamai atsižvelgiama į ŽIB veiklos rezultatus. EIT retai atmetė išlaidas, pagrįstas veiklos rezultatų stygiu iki 2015 m.

VIII

Dar nėra žinomas 2015 m. Komisijos ir EIT įgyvendintų taisomųjų veiksmų poveikis. Toliau pateiktos išvados ir rekomendacijos yra svarbios ir į jas būtina atsižvelgti.

IX

Jei EIT nori tapti tikrai novatorišku institutu, kaip buvo iš pradžių numatyta, būtina padaryti teisės aktų ir veiklos pakeitimų, kuriais būtų labiau sustiprintas ES inovacijų potencialas. Rekomenduojame, kad:

- 1) Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktų pasiūlymą dėl EIT teisinio pagrindo pakeitimo, kuriuo būtų patobulintas EIT finansavimo modelis;
- 2) EIT susitarimas dėl dotacijos a) apimtų ilgesnį laikotarpį nei kalendoriniai metai ir b) būtų pasirašomas prieš pradedant veiklą;
- 3) EIT peržiūrėtų savo požiūrį į tai, kaip turėtų būti daromas poveikis. Šiuo tikslu jis turėtų siekti didesnio savarankiškumo ir pasinaudoti programos „Horizontas 2020“ teisinio pagrindo lankstumu. Pirmiausia jis turėtų patvirtinti prie ŽIB partnerių poreikių pritaikytas specialias taisykles. EIT turėtų išspręsti personalo įdarbinimo problemas, kad galėtų nuolat stebėti ŽIB veiklos rezultatus;
- 4) EIT parengtų poveikiu pagrįstą analizę. Be to, EIT turėtų supaprastinti savo stebėjimo ir ataskaitų teikimo procesus.

Europa atsilieka inovacijų srityje

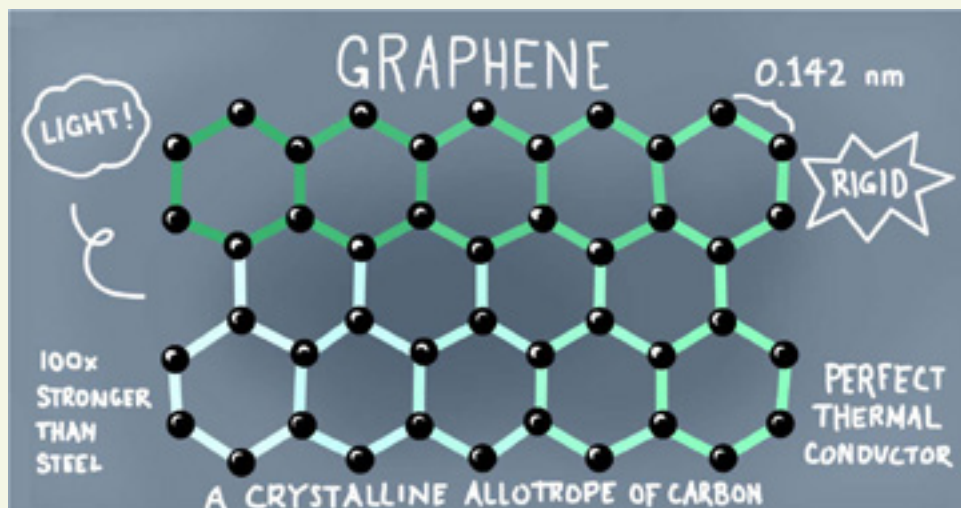
01

Iš Komisijos atliktų mokslinių tyrimų matyti, kad ES nepakankamai išvystyta inovacijų kultūra, kuri leistų idėjas lengvai paversti naujais produktais ir paslaugomis. Pasinaudojant savo kompetencija fundamentinių tyrimų srityje, Komisijai nepavyko sukurti rinkos poreikiais pagrįstų inovacijų. **1 langelyje** pateiktas tokio nesugebėjimo pavyzdys, pavadintas „Europos paradoksu“¹.

1 Teorija, išvystyta Žaliojoje knygoje dėl inovacijų, Europos Komisija, 1995 m.

Europos paradoksas: grafeno pavyzdys

Grafenas – tai sudėtinė anglies pagrindo medžiaga, kurią 2004 m. atrado Mančesterio universiteto fizikos profesorius Andre Geimas. Dėl daugelio nepaprastų savybių (jis lengvesnis, bet stipresnis už plieną, jam būdingas didelis šiluminis ir elektrinis laidumas) grafenas gali būti naudojamas labai įvairioms reikmėms – nuo naudojimo itin našiuose elektronikos įrenginiuose iki naudojimo energijai kaupti.

Šaltinis: www.sketchport.com, © Magicalhobo, 2014 m. CC-BY licencija

Nuo jo atradimo visame pasaulyje užregistruota arba pateikta užregistruoti daugiau kaip 11 000 su grafenu susijusių patentų. Tačiau Jungtinėje Karalystėje įsisteigusios technologijų strategijų bendrovės *Cambridge IP* duomenimis, iš šio skaičiaus Jungtinės Karalystės patentai sudarė mažiau kaip 1 %, o Azijos organizacijų – beveik du trečdalius.

Šaltinis: Sarah Gordon, „Europos neefektyvumo patentų srityje priežastis – biurokratizmas ir sąnaudos“ (angl. „Red tape and cost lie behind Europe’s poor patent performance“), *Financial times*, 2014 m. gruodžio mėn.

02

Norėdama išspręsti šią problemą, ES siekia tapti žinių ekonomika, kurios dėmesio centre būtų plataus užmojo mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkė. Europos Sąjungos strategija – sukurti inovacijoms palankią aplinką, kurioje geras idėjas būtų lengviau paversti produktais ir paslaugomis, taip skatinant ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą². **2 langelyje** pateikta inovacijos – pagrindinio ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo veiksnio – apibrėžtis.

- 2 Strategijos „Europa 2020“ iniciatyva „Inovacijų sąjunga“ (http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm).

2 langelis

Inovacijos apibrėžtis

Inovacija – tai naujo arba iš esmės pagerinto produkto (prekės arba paslaugos) arba proceso, naujo rinkodaros metodo arba naujo organizacinio metodo įgyvendinimas verslo praktikos, darbo vietų organizavimo arba išorės santykių srityse. Būtina inovacijos sąlyga – produktas, procesas, rinkodaros arba organizavimo metodas turi būti nauji tai įmonei (arba iš esmės pagerinti).

Inovacijų veikla – tai visų mokslinių, technologinių, organizacinių, finansinių ir komercinių priemonių, kuriomis faktiškai prisidedama arba kuriomis tikimasi prisidėti prie inovacijų diegimo, įgyvendinimas. Inovacijų veiklai taip pat priskiriami moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, tiesiogiai nesusiję su konkrečios inovacijos kūrimu.

Šaltinis: EBPO ir Europos Bendrijos, Oslo vadovas „Technologinių naujovių duomenų surinkimo ir interpretavimo gairės“ (angl. „Guidelines for collecting and interpreting innovation data“), 2005 m.

ES politikos sutelkimas į inovacijų sritį

03

Dėl Europos negebėjimo remiantis išradimais sukurti perkamas prekes ir paslaugas, Europos Sąjungai tenka persvarstyti savo mokslinių tyrimų politiką. ES viešoji politika paprastai būdavo sutelkta į fundamentinius tyrimus³, bet tai buvo daroma daugiau iš smalsumo nei ieškant galimų pritaikymo rinkoje būdų. Pagrindinė prielaida buvo ta, kad fundamentiniai tyrimai paskatins taikomuosius mokslinius tyrimus, o šie – inovacijas ir komercializaciją. Tačiau pagal tokią politiką dažnai nebuvo atsižvelgiama į rinkos gebėjimą priimti naujoves ir privačiam sektoriui reikalingą inovacijų paramą.

- 3 Pagrindiniai paramos gavėjai pagal ankstesnes Europos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros bendrąsias programas buvo ne verslo sektoriuje dirbantys mokslo darbuotojai (Septintosios bendrosios programos tarpinis vertinimas, 2012 m. lapkričio 12 d. ekspertų grupės ataskaita).

04

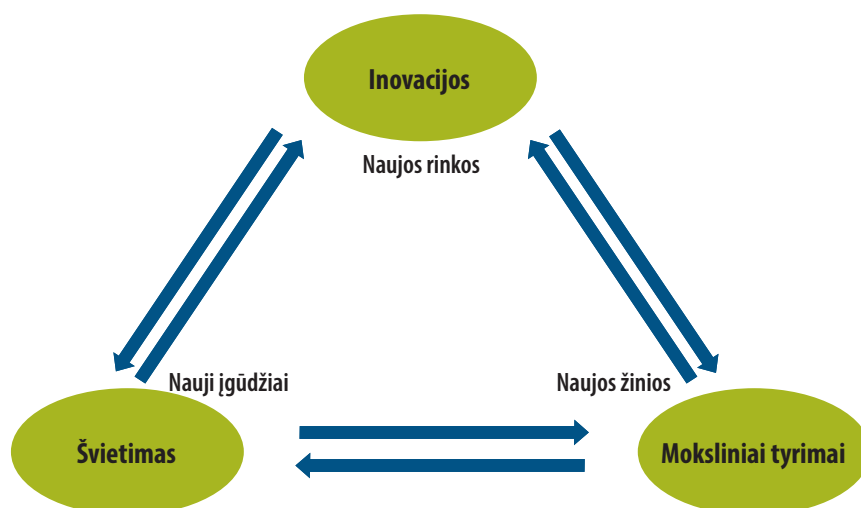
Siekdama mokslinių tyrimų rezultatus pritaikyti rinkoje, Europos Komisija ėmė daugiau dėmesio skirti inovacijų ciklo pabaigai. Kitaip nei pagal anksčiau įgyvendintas programas, pagal programą „Horizontas 2020“ (dabartinę bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą) tiesiogiai finansuojamos inovacijos. Siekiant paremti Europos inovacijas ir papildomai paskatinti įmonių dalyvavimą inovacijų veikloje⁴, pradėtos taikyti naujos ES viešosios priemonės, kaip antai viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės (pvz., JTI⁵), paskolų ir garantijų schemas (pvz., RSFF⁶) ir rizikos kapitalo teikimas (pvz., GIF⁷).

05

Tačiau, įgyvendinant šias ES inovacijų iniciatyvas, menkai atsižvelgta į pagrindinių suinteresuotųjų subjektų, kurie yra vadinamojo žinių trikampio dalyviai, tarpusavio sąsajas, t. y. mokslinių tyrimų, švietimo ir inovacijų tarpusavio sąveiką (žr. **1 diagramą**). Ekonomikos augimas grindžiamas platesne, gerai veikiančia žinių ir inovacijų sistema, kurioje didelė reikšmė tenka našiai visų inovacijų dalyvių tarpusavio sąveikai. Įgijus geresnį supratimą apie šiuos žinių trikampio būdingus tarpusavio ryšius, atsirado paskata sukurti naują viešąją sistemą, skirtą visai inovacijų ekosistemai paremti.

1 diagrama

Žinių trikampis

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

- 4 Menkas įmonių įsipareigojimas skirti lėšų MTTP išlaidoms dažnai nurodomas kaip viena iš prastų ES rezultatų šioje srityje priežasčių. Eurostato duomenimis, verslo įmonių sektoriuje atliktų MTTP vertė sudarė 1,30 % 28 ES valstybių narių 2012 m. BVP, palyginti su 2,49 % Japonijoje (2010 m. duomenys) ir 1,83 % JAV (2011 m. duomenys).
- 5 Jungtinės technologijų iniciatyvos pradėtos taikyti siekiant geriau patenkinti pramonės poreikius tam tikrose mokslinių tyrimų srityse. Šias iniciatyvas įgyvendina nepriklausomos ES institucijos, taip pat dalyvaujant pramonei ir – kai kuriais atvejais – valstybėms narėms.
- 6 Rizikos pasidalijimo finansinė priemonė pradėta taikyti siekiant mokslinių tyrimų vykdytojams suteikti geresnes skolų finansavimo galimybes, ypač kiek tai susiję su didesnės rizikos investicijomis į mokslinius tyrimus, technologinę plėtrą ir inovacijas.
- 7 Pagal Konkurencingumo ir inovacijų bendrąją programą įgyvendinama MVĮ spartaus augimo ir naujovių priemonė novatoriškoms ir spartaus augimo potencialo MVĮ suteikiamas rizikos kapitalas.

06

Komisija pristatė „įvairialypę Europos naujovių strategiją, kuri investicijas į žinias pavers produktais ir paslaugomis“ ir pasiūlė įsteigti specialią instituciją, skirtą „pritraukti pačius geriausius žmones, idėjas ir bendroves iš viso pasaulio“⁸ – taip 2008 m. veiklą pradėjo Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT).

Pradinis EIT logotipas

Europos inovacijos ir technologijos institutas

EIT misija ir tikslas

07

EIT siekia pašalinti atotrūkį tarp universitetų, daugiausia dėmesio skiriančių moksliniams tyrimams, ir įmonių, siekiančių patenkinti rinkos poreikius. Integruotu požiūriu į žinių trikampį pagrįsta EIT koncepcija yra specifinė ES viešoji schema, kuria siekiama skatinti inovacijas ir verslumą. Be to, EIT aiškiai išreikštas tikslas – išskirtinį dėmesį skirti tam, kad būtų gauti apčiuopiami rezultatai ir konkreti nauda visuomenei, ir šiuo tikslu „pasinaudojant mokslinių tyrimų rezultatais kurti didelės vertės produktus ir paslaugas“⁹.

08

Turint omenyje, kad 2008–2013 m. EIT biudžetas buvo daugiau kaip 300 milijonų eurų, o pradinis numatytas 2014–2020 m. biudžetas yra 2,7 milijardo eurų, EIT privalo atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ ir „prisidėti prie tvaraus Europos ekonominio augimo ir konkurencingumo stiprinant valstybių narių ir Sąjungos inovacinius gebėjimus, kad būtų sprendžiami svarbiausi Europos visuomenei kylantys iššūkiai. Jis to siekia skatindamas tarpusavio sąveiką ir bendradarbiavimą bei integruodamas aukščiausių standartų veiklą aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse, taip pat skatindamas verslumą.“¹⁰ EIT įtrauktas į dabartinę bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“¹¹.

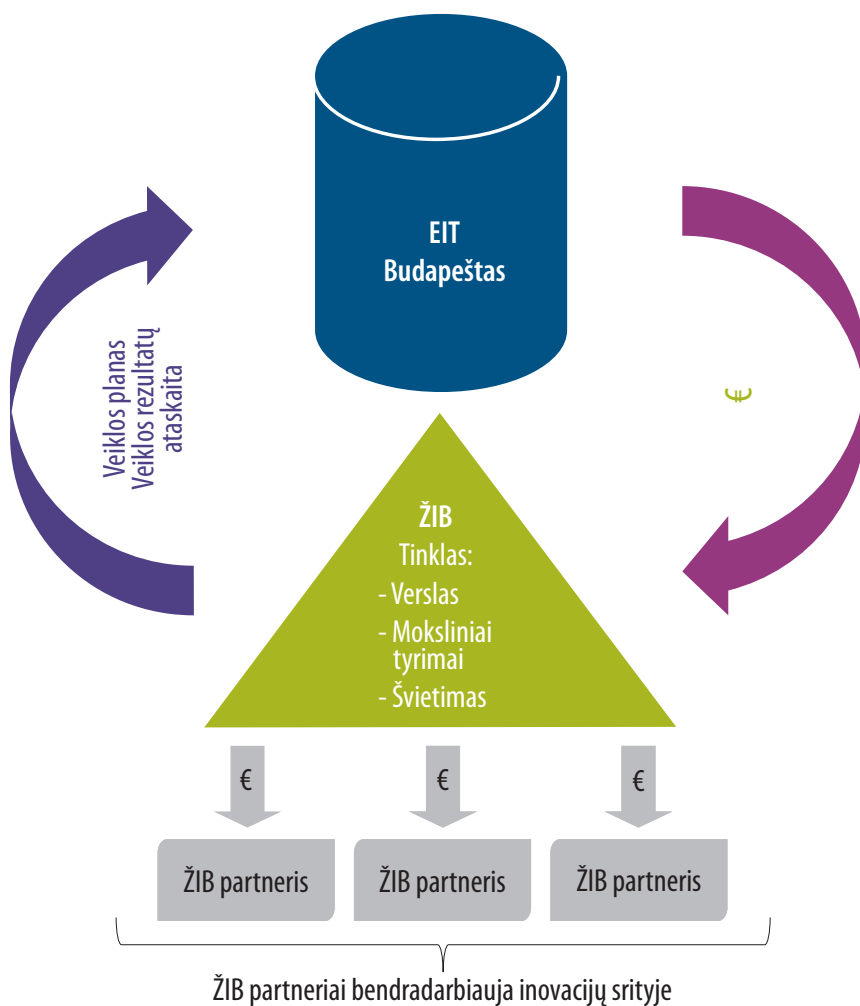
- 8 2005 m. vasario 2 d. COM(2005) 24 „Dirbti kartu augimo ir darbo vietų labui. Nauja Lisabonos strategijos pradžia“.
- 9 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1312/2013/ES dėl Europos inovacijos ir technologijos instituto (EIT) strateginės inovacijų darbotvarkės: EIT indėlis kuriant inovacinę Europą (OL L 347, 2013 12 20, p. 892).
- 10 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) Nr. 1292/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 294/2008 dėl Europos inovacijos ir technologijos instituto įsteigimo (OL L 347, 2013 12 20, p. 174).
- 11 Programa „Horizontas 2020“ nustatyta 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1291/2013 (OL L 347, 2013 12 20, p. 104). Ji yra BP 7 tęsinys ir bus įgyvendinama nuo 2014 iki 2020 m., jos biudžetas – 77 milijardai eurų.

Kaip tai veikia?

09

Prižiūrimas Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinio direktorato, EIT vykdo veiklą kaip decentralizuotoji ES institucija. Jo centrinė būstinė (EIT CB) yra Budapešte. EIT nėra mokslinių tyrimų centras ir tiesiogiai neprisideda prie atskirų projektų finansavimo. Tačiau jis teikia dotacijas žinių ir inovacijos bendrijoms (ŽIB) ir struktūrinėms veikiančių įmonių, mokslinių tyrimų institutų ir universitetų partnerystėms (ŽIB partneriams). ŽIB yra EIT veiklos ašis ir pagrindinė priemonė, kuria naudodamasis EIT tikisi pasiekti savo tikslus (EIT modelio apžvalga pateikta **2 diagramoje**).

2 diagrama EIT modelio apžvalga

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

10

ŽIB turėtų užtikrinti, kad remiantis EIT vizija ir politika būtų imamasi efektyvių veiksmų. ŽIB atrinkamos konkurso tvarka, atsižvelgiant į prioritetines temas, kurių įtaka visuomenei yra didžiausia. EIT atrinko penkias ŽIB, kurioms bus teikiama finansinė parama; žr. **3 diagramą**. Sutartiniams susitarimams su EIT sudaryti kiekvienai ŽIB atstovauja savarankiška organizacija – ŽIB teisinis subjektas.

3 diagrama

Penkios EIT atrinktos ir finansuojamos ŽIB

ŽIB	Misija	ŽIB partnerių skaičius	
„EIT Digital“	Skatinti Europos pirmavimą IRT inovacijų srityje siekiant užtikrinti ekonomikos augimą ir gyvenimo kokybę	115	Pradėjo veiklą 2010 m.
„Climate-KIC“	Suteikti novatoriams galimybes spręsti klimato kaitos problemą ir formuoti pasaulio ekonomiką	209	
„KIC InnoEnergy“	Tapti svarbiausiu inovacijų ir verslumo varikliu tvarios energetikos srityje	242	
„EIT Health“	Spartinti verslumą ir inovacijas sveikos gyvensenos ir vyresnių žmonių aktyvumo srityse, talentingiausiems Europos žmonėms suteikiant naujų galimybių ir išteklių, kurie būtų panaudoti visų piliečiui labui	209	Pradėjo veiklą 2015 m.
„EIT Raw Materials“	Imantis esminių inovacijų ir ugdant verslumą, didinti konkurencingumą, ekonomikos augimą ir Europos žaliavų sektoriaus patrauklumą	115	

Šaltinis: Europos Audito Rūmai ir EIT.

11

EIT susitarime dėl dotacijos nurodomas didžiausias metinis finansinis įnašas ir apibūdinama visa veikla, kurią ŽIB turės vykdyti kalendoriniais metais, dėl kurių pasirašoma dotacija. Visa numatyta ŽIB veikla turi būti įtraukta į ŽIB veiklos planą, kuris pridedamas prie susitarimo dėl dotacijos. Šią ŽIB veiklą galima suskirstyti į keturias pagrindines veiklos sritis:

- i) švietimas;
- ii) inovacijų projektai;
- iii) verslumas;
- iv) valdymas ir kitos ŽIB veiklos sąnaudos.

12

Vykdydama švietimo veiklą, EIT finansuoja magistrantūros ir doktorantūros programų studentų švietimą ir mokymą, daugiausia dėmesio skirdama verslumo ir inovacijų įgūdžių ugdymui. Antroje veiklos srityje ŽIB teisinio subjekto rengiamo ir vadovaujamo vidaus konkurso tvarka atrinktų ŽIB partnerių konsorciumas vykdo inovacijomis pagrįstus projektus. Jų tikslas – inovacijų srityje pašalinti atotrūkį tarp mokslinių tyrimų ir rinkos, šiuo tikslu finansuojant su verslo vystymo veikla susijusius projektus¹². Verslumo ugdymo srityje siekiama paskatinti steigti įmones pasinaudojant inkubatoriais ir paspartinti verslo vystymą teikiant finansinę ir techninę paramą naujai įsteigtų įmonių augimui. Vienas pagrindinių principų – demonstraciniais veiksmais, padedančiais atlikti laboratorinius tinkamumo naudoti tyrimus ir rinkos tyrimus, sutrumpinti naujų įmonių patekimo į rinką laiką.

13

Ketvirtoji veiklos sritis apima sąnaudas, susijusias su ŽIB ir jo koordinavimo centru valdymu. Kiekvienas ŽIB turi regioninius koordinavimo centrus visoje Europoje (žr. **I priedą**). Tai fizinės susitikimų ir bendradarbiavimo erdvės, kurių paskirtis – naujovių diegimas vietos mastu.

12 Dėmesys pritaikymui versle yra pagrindinis skirtumas, palyginti su įprastiniais tarplaboratoriniais mokslinių tyrimų projektais, pavyzdžiui, siūlomais rengiant konkursus pagal BP 7.

Audito apimtis ir metodas

14

Audito Rūmų atlikto audito tikslas buvo įvertinti, ar EIT veiksmingai skatina inovacijas Europos Sąjungoje. Pirmiausia, norint įvertinti, ar naudojantis šia nauja priemone tinkamai siekiama bendro tikslo – skatinti inovacijas integruojant žinių trikampį, buvo tikrinamas EIT loginis pagrindas, struktūra ir veikimas.

15

Auditas buvo atliekamas 2014 m. gruodžio mėn.– 2015 m. birželio mėn. ir apėmė ŽIB ir EIT veiklą nuo 2010 iki 2014 m. EIT vykdė keletą iniciatyvų 2015 m., jos aprašytos 96–103 dalyse. Susitikome su šių įstaigų atstovais:

- o Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinio direktorato;
- o EIT centrinės būstinės (EIT CB);
- o trijų ŽIB teisinių subjektų;
- o septynių ŽIB partnerių;
- o penkių koordinavimo centrų¹³.

16

ŽIB partneriai atrinkti atsižvelgiant į jų gauto EIT finansavimo svarbą. Antrasis kriterijus taikytas siekiant užtikrinti, kad atrenkant ŽIB partnerius būtų įtrauktos visos 2010 m. pradėjusios veiklą ŽIB ir visoms žinių trikampio šalims atstovaujanti organizacijų rūšys (t. y. universitetai, mokslinių tyrimų institutai ir įmonės). Be to, atrankos principu peržiūrėta EIT finansuojama ŽIB veikla.

17

Audito metodas papildytas šiais elementais:

- o internetine apklausa, skirta ŽIB partnerių nuomonei sužinoti¹⁴;
- o kiekybine ŽIB ataskaitose nurodytų 2010–2014 m. sąnaudų analize;
- o su inovacijomis ir EIT susijusios mokslinės literatūros peržiūra;
- o EIT ir Komisijos iniciatyvų, kurios buvo įgyvendinamos atliekant arba atlikus auditą, analize.

18

Prieš atliekant auditą iš pagrindinių suinteresuotųjų subjektų buvo sudaryta grupė, kurios paskirtis buvo geriau suprasti pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria EIT. Kaip informacijos šaltinis taip pat buvo naudojami Audito Rūmų atlikto metinio EIT finansinių ataskaitų audito duomenys ir išvados.

13 Įsisteigusių Grenoblyje („KIC InnoEnergy“), Londone („Climate-KIC“ ir „EIT Digital“) ir Stokholme („EIT Digital“ ir „KIC InnoEnergy“).

14 ŽIB pateikė tik 298 ŽIB partnerių (iš 546) galiojančius elektroninio pašto adresus, iš šių adresatų į internetinės apklausos klausimus išsamiai atsakė 113 (38 %).

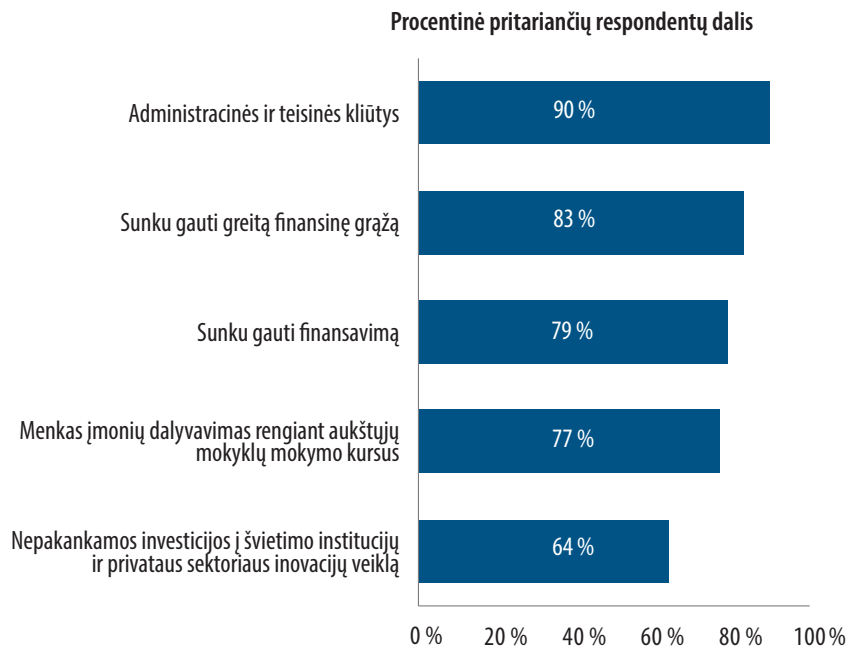
EIT veikla pagrįsta tinkamu loginiu pagrindu

19

Suinteresuotieji subjektai ir daugelis ŽIB partnerių, kurie atsakė į internetinės apklausos klausimus, mano, kad pagrindinės inovacijų kliūtys yra šios (išdėstyta pagal svarbą apklausos respondentams) (žr. **4 diagramą**):

4 diagrama

Pagrindinės respondentų nurodytos inovacijų kliūtys

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

20

Kitos nurodytos ES inovacijų kliūtys: per daug skirtingų viešojo finansavimo mechanizmų su savitomis taisyklėmis, dėl to mažėja bendras viešosios paramos schemų efektyvumas; per didelis ES mokslinių tyrimų pastangų suskaidymas, dėl to atsiranda daug kainuojantis dubliavimas; bendrų strategijų ir (arba) ES programų sąveikos su kitomis ES, nacionalinėmis ir vietos programomis, kuriomis skatinamos inovacijos, trūkumas; dėl skirtingų teisinių sistemų veikimo nacionaliniu lygmeniu ribojamos tarpvalstybinės inovacijos; nepakankamai veiksminga ES vidaus rinka, dėl to naujus produktus ir (arba) paslaugas sunkiau parduoti kitose ES šalyse.

21

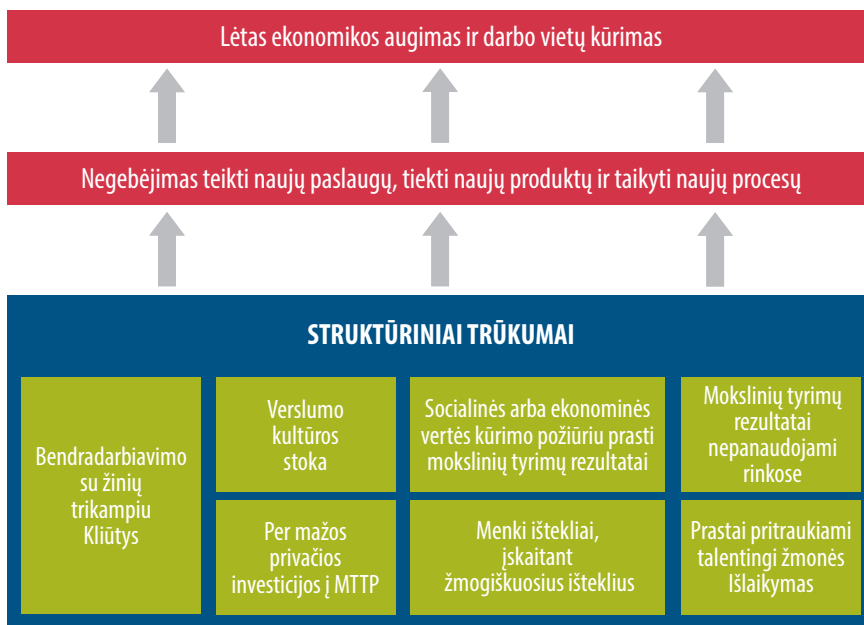
Beveik 80 % internetinės apklausos respondentų sutiko, kad viešosios schemos, kuriomis skatinamos inovacijos, nepakankamai pritaikomos rinkos reikmėms. Ši nuomonė patvirtinta ir žodinių apklausų metu. 66 % internetinės apklausos respondentų nurodė, kad EIT tikslai yra tinkami pagrindinėms inovacijų Europoje kliūtims šalinti; dėl EIT tikslų žr. **II priedą**. Visi asmenys, su kuriais konsultuotasi, patvirtino šiuos motyvus ir poreikį sukurti naują ES priemonę (EIT), kuri būtų kitokia nei dabartinės.

22

Rinkos nepakankamumo problemos, kurias EIT siekia išspręsti (žr. **5 diagramą**), yra struktūriniai trūkumai, trukdantys diegti inovacijas ir – atitinkamai – augti ekonomikai ir kurti darbo vietas. Nepakankamai išvystyta verslumo kultūra. Nepakankama rezultatų komercializacija ir žemas rinkos tyrimams daugiausia dėmesio skiriančių universitetų ir į rinką orientuotų įmonių tarpusavio bendradarbiavimo lygis dažnai minimi kaip pagrindinės nepakankamo ES veiksmingumo inovacijų srityje priežastys. Aukštosios mokyklos nepakankamai dėmesio skiria inovacijų ir verslininkų ugdymui. Į aukštųjų mokyklų mokymo programas būtina įtraukti inovacijų ir verslumo įgūdžių ugdymą.

5 diagrama

Rinkos nepakankamumo problemos, kurias EIT siekia išspręsti

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

23

Taigi EIT siekia teikti pirmenybę aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos sklaidai verslo aplinkoje ir jų komerciniam pritaikymui. Kadangi EIT koncepcija pagrįsta tinkamu loginiu pagrindu, jo veikla vis dėlto turėtų padaryti pageidaujamą poveikį.

Kai kurie svarbūs veiklos aspektai nebuvo tinkamai suplanuoti

24

Iš pradžių buvo numatyta, kad EIT bus novatoriška viešoji schema. EIT modelis turėjo tam tikrų ypatumų, kurių neturėjo jokia kita ES inovacijų skatinimo priemonė. Pavyzdžiui, unikali jo savybė – gebėjimas remti visą inovacijų ekosistemą nuo švietimo iki naujų įmonių steigimo pagal įvairių ŽIB partnerių vykdomus inovacijomis pagrįstus projektus. Kita EIT modelio savybė, kurią labai palankiai vertina ŽIB partneriai, yra ŽIB savarankiškumas. Tačiau siekiant užtikrinti, kad EIT būtų veiksminga ir novatoriška viešoji schema, nebuvo tinkamai suplanuota keletas svarbių EIT modelio aspektų.

Komisijos lygmeniu nėra tinkamai taikoma žinių trikampio koncepcija

25

Pradinė paskata steigti EIT buvo pagrįstas prielaida, kad silpniausia žinių trikampio integracinė grandis yra tarp aukštojo mokslo sektoriaus ir verslo bendruomenės. Todėl atsakomybė už EIT pavesta Švietimo ir kultūros direktoratui, turinčiam didelės švietimo programų srities patirties. Taigi Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas ėmėsi svarbiausio vaidmens Komisijoje, pavyzdžiui, tapo stebėtoju EIT valdyboje.

26

Inovacijų kūrimo ir verslumo ugdymo veiklos srityse (joms skiriama didžioji EIT finansavimo dalis) turi būti sudaryta tiesioginė galimybė naudotis ekspertinėmis žiniomis¹⁵. Šiuo tikslu EIT turėtų turėti galimybę nuolat naudotis Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD ir Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ GD žiniomis. Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD turi vertingos mokslinių tyrimų ir inovacijų projektų valdymo patirties, o Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ GD – ekspertinių žinių apie naujų įmonių steigimą. Tačiau šie generaliniai direktoratai neturi už EIT atsakingų skyrių ir Audito Rūmai turėjo mažai įrodymų apie jų aktyvią veiklą.

15 2010–2014 m. laikotarpiu inovacijų projektų veiklos srityje patirtos sąnaudos sudarė 42 %, verslumo – 22 %, švietimo – 14 %, kitos sąnaudos – 22 % EIT finansuojamos veiklos sąnaudų (žr. 0–13 dalis). Reikėtų atkreipti dėmesį, kad gerokai skiriasi ŽIB kitų sąnaudų – daugiausia administracinių ir pridėtinių – vertinimo metodikos.

EIT finansavimo modelis pagrįstas papildomos veiklos koncepcija, kuri buvo netinkamai apibrėžta

27

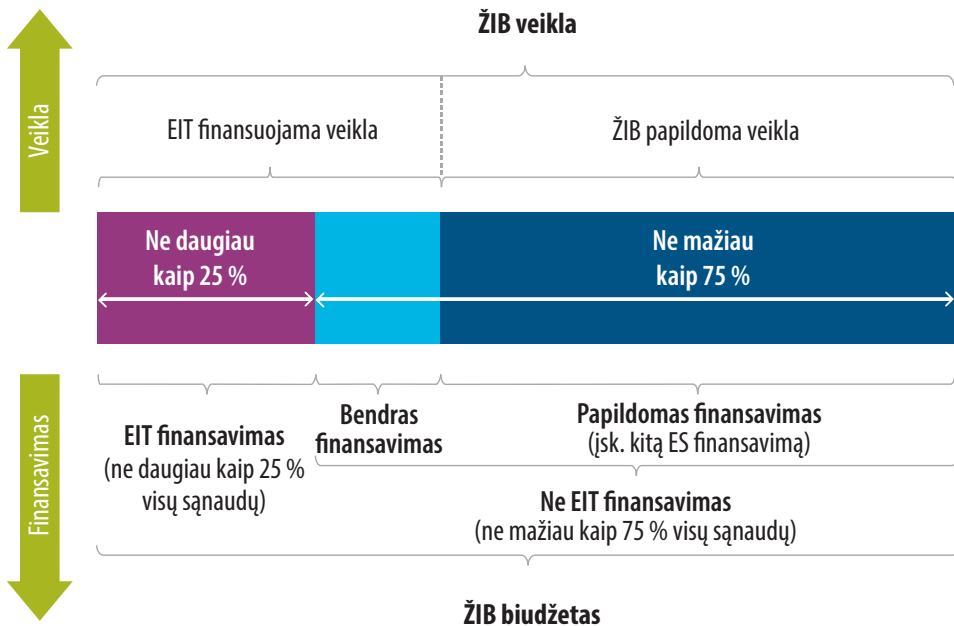
ŽIB partnerių vykdoma inovacijų veikla skirstoma į dvi rūšis:

- a) EIT 100 % finansuojama veikla;
- b) EIT nefinansuojama ŽIB papildoma veikla.

Šių veiklos rūšių atskyrimas yra labai svarbus EIT finansavimo modelio požiūriu, nes nuo jo priklauso EIT įnašo viršutinė riba. EIT skiriamomis lėšomis gali būti padengiama ne daugiau kaip 25 % visų ŽIB sąnaudų (t. y. EIT finansuojamos veiklos ir EIT nefinansuojamos veiklos sąnaudų sumos; šis sudėtingas modelis pavaizduotas **6 diagramoje**).

6 diagrama

EIT finansavimo modelis

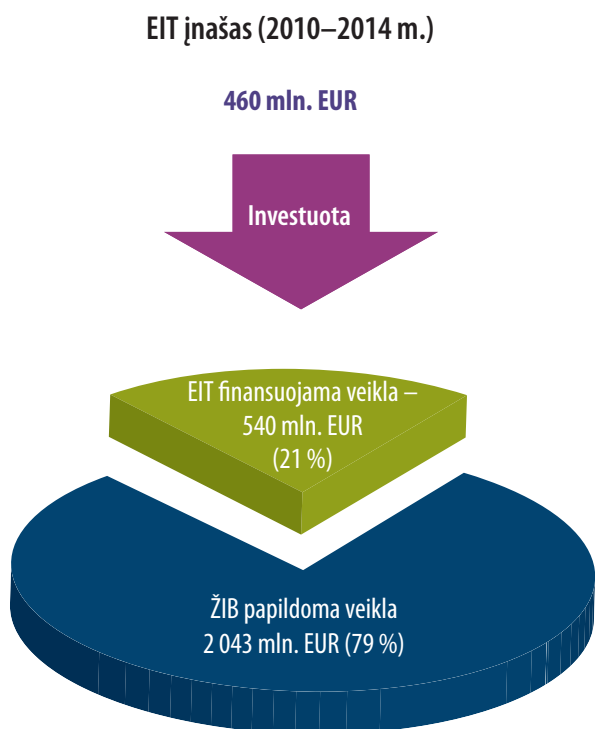
Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

28

2010–2014 m. laikotarpiu EIT trims ŽIB skyrė 460 milijonų eurų. Tai padėjo finansuoti 540 milijonų eurų vertės inovacijų veiklą. Deklaruotos ŽIB papildomos veiklos sąnaudos sudarė 2 043 milijonus eurų (iš jų 10 % finansuota pagal kitas (ne EIT) ES programas, pavyzdžiui, BP 7 bendradarbiavimu grindžiamus projektus, EMTT finansavimo schemas, JTI projektus ir t. t., o 23 % – pagal kitas nacionalines arba regionines viešąsias schemas; žr. **7 diagramą**).

7 diagrama

EIT įnašas į ŽIB veiklą 2010–2014 m. laikotarpiu

Šaltinis: EIT.

29

ŽIB papildoma veikla buvo apibrėžta netinkamai. Dėl aiškios apibrėžties nebuvo kilo sunkumų ŽIB partneriams, kurie kitaip nei EIT suprato, kas ataskaitose gali būti nurodoma kaip ŽIB papildoma veikla ir kaip teikti ataskaitas apie šią veiklą. 2012 m. viena ŽIB iškėlė šį klausimą savo veikos rezultatų ataskaitoje: „dėl to, kad iki šiol nėra apibrėžtas papildomas finansavimas, kyla sunkumų į veiklą įtraukiant kai kuriuos partnerius ir išsamiai deklaruojant papildomus išteklius, kuriuos jie iš tikrųjų parūpina“.

30

ŽIB papildoma veikla nebuvo teisiškai apibrėžta iki ŽIB ir EIT 2014 m. susitarimų dėl dotacijų pasirašymo, t. y. ketvirtųjų ŽIB veiklos metų pradžios. Tačiau, nors ši apibrėžtis ir nebuvo labai naudinga, nes papildoma veikla apibūdinta tik kaip „[...] ŽIB partnerių [...] vykdoma veikla, [...] daugiausia dėmesio skiriant veiklai, [kurią ŽIB privalo vykdyti, kad įgyvendintų savo misiją]“. 2014 m. EIT rekomendaciniame dokumente „ŽIB veiklos finansavimo, stebėjimo ir vertinimo principai“ („Principles for financing, monitoring and evaluating KIC activities“) nurodyta, kad tokia veikla turi būti „aiškiai susijusi su bent viena [EIT finansuojama veiklos rūšimi] ir neturi būti finansuojama iš EIT įnašo“. Taip pat nurodyta, kad šios veiklos sąnaudos turi būti „proporcingos [EIT finansuojamos veiklos sąnaudoms] ir (arba) numatomam poveikiui remiant ŽIB misiją“.

31

Proporcingumo principą EIT taiko nuo 2014 m. siekdamas išspręsti pernelyg didelio ŽIB papildomos veiklos išsiplėtimo problemą ir neleisti, kad taip atsitiktų. Nepaisant to, vertinti, ar konkreti ŽIB papildoma veikla atitinka proporcingumo principą, tebėra sudėtinga, nes neišleista jokių papildomų gairių ir EIT neįdiegė jokio specialaus mechanizmo, pagal kurį būtų sistemingai tikrinamas proporcingumas. Dėl to EIT, peržiūrėdama 2010–2014 m. ŽIB papildomą veiklą, jokių sąnaudų neatmetė tuo pagrindu, kad jos buvo neproporcingos.

32

Iki 2016 m. verslo plano ciklo kriterijai „turi būti aiškiai susijusi“ ir „proporcinga“ buvo aiškinami įvairiai. Dėl to ŽIB partneriams, EIT ir sąnaudų ataskaitų tikrintojams kilo neaiškumų¹⁶, ar skaičiuojant didžiausią galimą EIT įnašą turėtų būti pripažįstamos susijusios sąnaudos (žr. **3 langelyje** pateiktą pavyzdį). ŽIB partneriams tai gali būti žalinga, nes atmetus sąnaudas mažinamas EIT finansinis įnašas.

16 Patikras ir auditą atlieka EIT, privatus išorės auditoriai ir Audito Rūmai.

ŽIB papildomos veiklos, kuri nėra „aiškiai susijusi“ su EIT finansuojama veikla, pavyzdys

2013 m. vienas ŽIB partneris pranešė apie ŽIB papildomą veiklą, kurios vertė buvo 188 milijonai eurų. Iš finansinių ataskaitų matyti, kad ši veikla buvo susijusi su EIT finansuotu 4,5 milijono eurų vertės inovacijų projektu, taigi numanomas sąnaudų koeficientas yra 42:1. Šios ŽIB papildomos veiklos sumos pakaktų visam 2013 m. EIT įnašui į aptariamą ŽIB pagrįsti. Sąsajai pagrįsti buvo pateiktas glaustas dokumentas, kuriame paaiškinta, kad partneris dalyvauja įvairioje ŽIB veikloje, įskaitant švietimo ir verslo kūrimo programas.

Tačiau neįrodyta jokių aiškių 188 milijonų eurų patirtų sąnaudų paskirties sąsajų su kitų ŽIB partnerių įgyvendintu 4,5 milijono eurų vertės inovacijų projektu.

33

ŽIB papildomos veiklos vertinimas ir ataskaitų apie jas teikimas nėra svarbūs EIT tikslams pasiekti: tik EIT finansuojama veikla yra „veikla, dėl kurios ŽIB yra ŽIB“¹⁷. Šios dotacijos paskirtis – finansuoti EIT finansuojamą veiklą, o ne 25 % visų ŽIB bendrų sąnaudų. Jei ŽIB papildoma veikla nebūtų laikoma finansavimo sąlyga, tai neturėtų jokių neigiamų pasekmių: ŽIB ir toliau vykdytų EIT finansuojamą veiklą.

17 „DUK dėl ŽIB“, EIT (2010 m.).

Tariamasis svorto efektas neįrodytas ir nėra tikėtinas

34

ŽIB papildoma veikla į EIT finansavimo modelį įtraukiama norint parodyti finansavimo svorto poveikį. Programoje „Horizontas 2020“ nurodyta, kad EIT taikomas finansavimo metodas bus tvirtai grindžiamas stipriu svorto poveikiu [...]“. 2013 m. EIT metinėje ataskaitoje nurodyta, kad „svorto poveikio vertė yra 4: daugiau kaip 80 % ŽIB bendro biudžeto finansuojama iš išorės šaltinių, kiekvienas iš ES biudžeto skirtas euras paskatina didesnes investicijas iš kito šaltinio“. 2013 m. Komisija kaip veiklos rezultatų rodiklį nurodė „didelį EIT svorto poveikį privatiems ir kitiems viešiesiems finansų šaltiniams“.

35

EIT nurodyta svorto poveikio vertė – 4 – pagrįsta prielaida, kad visa ŽIB partnerių deklaruota ŽIB papildoma veikla yra pridėtinė, t. y. paskatinta EIT intervencijos. Ši prielaida yra nereali, nes EIT leido ŽIB deklaruoti ŽIB papildomą veiklą atgaline data: ankstesnės ŽIB papildomos veiklos sąnaudos gali būti deklaruojamos einamaisiais ataskaitiniais susijusios EIT finansuojamos veiklos metais.

36

Ši atgaline data deklaruota ŽIB papildoma veikla nėra pridėtinė, nes ją ŽIB partneriai vykdė be EIT paramos (žr. **4 langelyje** pateiktą pavyzdį). Atgaline data deklaruotos ŽIB papildomos veiklos vertė – 450 milijonų eurų – sudaro 22 % visos 2010–2014 m. laikotarpiu deklaruotos ŽIB papildomos veiklos vertės.

4 langelis**Finansinio svorto efekto negalima vertinti remiantis praeityje vykdyta veikla**

Anksčiau – 2010–2013 m. – bendradarbiaujant įgyvendintą ES projektą ŽIB partneris gali deklaruoti kaip ŽIB papildomą veiklą, susijusią su 2014 m. vykdyta EIT finansuota veikla. Tačiau 2010 m. priimtas sprendimas įgyvendinti BP 7 projektą buvo priimtas nepriklausomai nuo EIT 2014 m. patvirtinimo finansuoti susijusią veiklą, vadinasi, šiuo konkrečiu atveju svorto efekto nėra.

37

Be to, ŽIB partneriai prie ŽIB biudžetų daugiausia prisideda natūra, o ne grynaisiais pinigais: neišvengiamai kyla didelė rizika, kad ŽIB partneriai daro tai, ką jie darytų bet koku atveju (savaimingumas) ir deklaruoja sąnaudas kaip ŽIB papildomos veiklos įnašą, skirtą EIT. Atliekant šį auditą žodžiu apklausti ŽIB partneriai ir trys ŽIB teisiniai subjektai patvirtino, kad didžioji ŽIB papildomos veiklos dalis nėra pridėtinė – ji būtų vykdyta ir tuo atveju, jei nebūtų EIT. Iš mūsų atliktos kiekvienos ŽIB papildomos veiklos, kurios vertė didesnė kaip 2 milijonai eurų, apžvalgos matyti, kad taip ir būtų.

5 langelis**Nepridėtinės ŽIB papildomos veiklos pavyzdys**

ŽIB partneriai kaip ŽIB papildomos veiklos sąnaudas nurodė ne EIT studentų, lankančių kursus, kuriuos lanko ir EIT studentai, sąnaudas. Šios sąnaudos nėra papildomos, nes kursai yra universiteto įprastos mokymo programos dalis.

Veikiausiai nebus užtikrintas ŽIB finansinis tvarumas

38

ŽIB turėtų parengti savo finansinio tvarumo užtikrinimo strategijas¹⁸, tačiau šis tikslas ilgalaikėje perspektyvoje nesuderinamas su numatoma ŽIB gyvavimo trukme (7–15 metų), nurodyta EIT steigimo reglamente¹⁹. Dėl šio teisinio nenuoseklumo dažniausiai suprantama²⁰, kad EIT finansinio įnašo teikimas iš esmės turėtų būti nutrauktas ne vėliau kaip po 15 metų, tačiau ŽIB turėtų tęsti veiklą.

39

Žodžiu apklausti ŽIB partneriai ir trys ŽIB teisiniai subjektai nurodė, kad po penkiolikos metų ŽIB veikiausiai netaps finansiškai nepriklausomos. 2010–2014 m. laikotarpiu tik viena ŽIB deklaravo gavusi pajamų (400 000 eurų), o EIT ŽIB skyrė daugiau kaip 460 milijonų eurų. Du trečdaliai Audito Rūmų surengtos internetinės apklausos respondentų nemano, kad ilgalaikėje perspektyvoje ŽIB veikiausiai taps finansiškai nepriklausomos.

EIT fondui (EITF) nepavyko pritraukti papildomų lėšų

40

EIT 2010 m. metinėje ataskaitoje pranešta, kad bus steigiamas EITF, kuris „bus naudojamas lėšoms pritraukti ir joms paskirstyti įvairiai EIT veiklai, nepriskiriamai įprasto finansavimo sričiai [...]. Taigi, fondas atliks svarbų vaidmenį išsaugant EIT finansinį tvarumą ir savarankiškumą, taip pat didinant jo socialinę aprėptį.“ Fondui nepavyko pritraukti daug lėšų, 2014 m. jo veikla nutraukta.

Metinių susitarimų dėl dotacijų sudarymo procesas nepakankamai skatina ŽIB naujovių diegimo veiklą

41

Prie susitarimo dėl dotacijos pridedamas ŽIB veiklos planas yra išsamus dokumentas, kuriame nustatoma kalendoriniais metais numatomos vykdyti ŽIB veiklos atrankos, apibūdinimo ir valdymo tvarka. EIT leidžia gaires, kuriose aiškinami verslo planų struktūros, turinio ir išsamumo lygio reikalavimai.

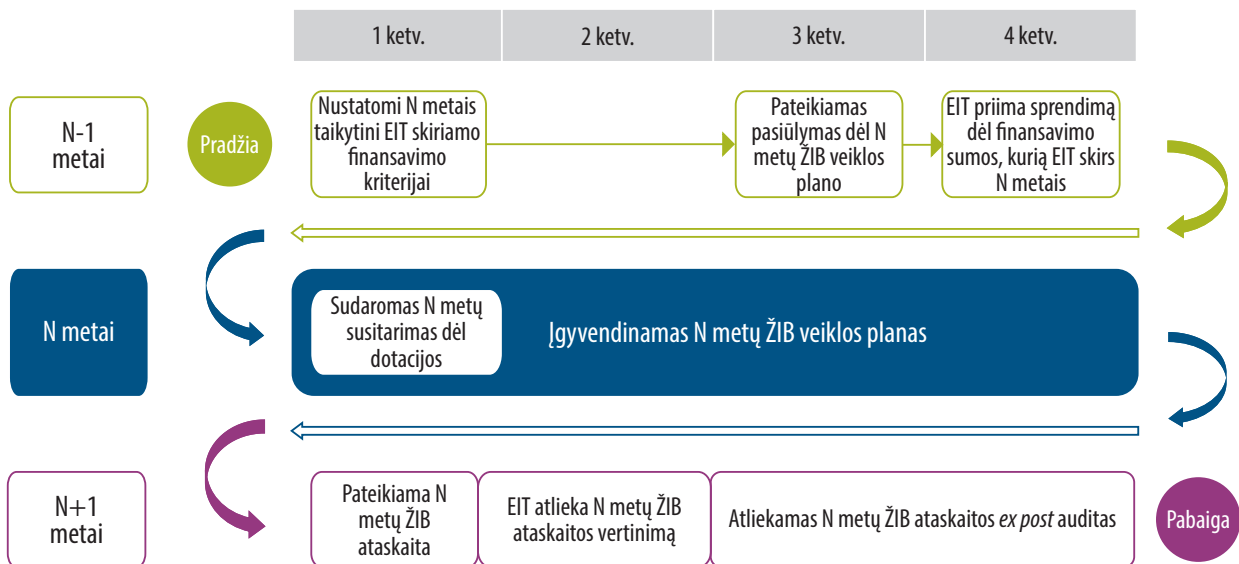
- 18 EIT steigimo reglamento 6 straipsnio 2 dalyje teigiama: „ŽIB savarankiškai priima sprendimus dėl vidaus organizavimo ir sudėties bei dėl tikslios darbotvarkės ir darbo metodų. Visų pirma, ŽIB [...] parengia finansinio tvarumo strategiją.“
- 19 EIT steigimo reglamento su pakeitimais 7b straipsnyje nustatyta, kad „[...] ŽIB paprastai veiklą vykdo nuo septynerių iki penkiolikos metų.“
- 20 2015 m. EIT apie tai aiškiai informavo ŽIB.

42

ŽIB veiklos planas – tai veikiau darbo programa, kurioje daug dėmesio skiriama artimiausiam laikotarpiui. Kitų metų veiklos plano projektas turi būti pateiktas EIT ne vėliau kaip einamųjų metų rugsėjo mėn. pabaigoje; susitarimo dėl dotacijos ir susijusio veiklos plano sudarymo tvarkaraštis pateiktas **8 diagramoje**. Kad ŽIB spėtų iki šio galutinio termino, ŽIB partneriai iki antrojo ketvirčio pabaigos privalo nurodyti visą inovacijų veiklą, kurią jie ketina vykdyti kitais metais, ir jos sąnaudas. Todėl ŽIB partneriai privalo bent prieš šešis mėnesius numatyti konkrečią inovacijų veiklą, kurią jie vykdys kitais kalendoriniais metais. Atsižvelgiant į inovacijų projektų veiklos sritis, dar trijų mėnesių reikia projektų pasiūlymų konkursui surengti. Tačiau ŽIB per metus gali pakeisti verslo planus, kad galėtų įtraukti naujus inovacijų projektus, o tai formalizuojama atlikus pakeitimą metiniame susitarime dėl dotacijos.

8 diagrama

Susitarimo dėl dotacijos sudarymo, susijusio ŽIB veiklos plano parengimo ir ŽIB veiklos rezultatų ataskaitos vertinimo tvarkaraštis

Šaltinis: EIT „ŽIB veiklos finansavimo, stebėjimo ir vertinimo principai“.

43

ŽIB strategija turi būti „grindžiama vidutinės trukmės–ilgalaikiu inovacijos planavimu siekti EIT tikslų [...]“²¹. Tačiau EIT ir ŽIB teisinio subjekto pasirašomame susitarime dėl dotacijos nustatomas tik vienu kalendorinių metų EIT finansinis įnašas. Taigi EIT finansavimu garantuojamas tik deklaruotų metinių išlaidų padengimas. Ateityje finansavimas priklausys nuo biudžeto, kurį turės EIT ir kuris priklauso nuo ESIF įsteigimo poveikio (žr. **6 langelį**), ir nuo konkurencija grindžiamo ŽIB finansavimo rezultatų²².

44

Nors Audito Rūmai remia konkurencija grindžiamą finansavimą, yra laiko problema. Kadangi sprendimą dėl konkurencija grindžiamo finansavimo EIT valdyba priima per gruodžio mėn. rengiamą posėdį, konkurso tvarka skiriamo finansavimo rezultatai sužinomi tik metų pabaigoje. Dėl to ŽIB partneriai susiduria su nežinomybe, nes kai kurie projektai pristabdomi, kol nepaiškės, ar bus skirtas finansavimas.

21 2008 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 294/2008 dėl Europos inovacijos ir technologijos instituto įsteigimo (OL L 97, 2008 4 9, p. 1).

22 Dalis metinės dotacijos ŽIB skiriama konkurso tvarka. Tokiu būdu 2015 m. ŽIB skirta 40 % viso EIT įnašo. Vėlesniais metais ši dalis turėtų didėti.

Europos strateginių investicijų fondas (ESIF)²³ ir jo įtaka EIT biudžetui

2014 m. Europos Komisija, siekdama dar kartą paskatinti ES ekonomikos augimą ir investicijas, pradėjo įgyvendinti Europos investicijų planą. Ji pasiūlė kartu su EIB įsteigti Europos strateginių investicijų fondą (ESIF), kurį bendrai finansuotų ES ir EIB.

Pagal ESIF reglamentą, septynerių metų (2014–2020 m.) ES įnašas į EIT sumažintas 12 % – nuo 2 711 iki 2 383 milijonų eurų. EIT 2016 m. biudžetas bus sumažintas nuo 336 milijonų eurų (tiek iš pradžių buvo numatyta pagal programą „Horizontas 2020 m.“) iki 285 milijonų eurų (15 % mažiau). Dėl to sumažės kai kuri EIT finansuota inovacijų veikla. Atsižvelgiant ir į tai, kad tam tikra finansavimo dalis grindžiama konkurencija, ŽIB susidurs su papildoma nežinomybe: jos turės parinkti projektus ir parengti savo veiklos planus aiškiai nežinodamos, kiek lėšų bus skirta artimiausiais metais.

ŽIB gali netiesiogiai pasinaudoti ESIF lėšomis, kuriomis bus kompensuotas tam tikras EIT biudžeto sumažėjimas.

23 Nuomonė Nr. 4/2015 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos strateginių investicijų fondo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1291/2013 ir (ES) Nr. 1316/2013, pasiūlymo (<http://eca.europa.eu>).

Pastabos

45

Toks trumpalaikis požiūris į veiklos ir finansų planavimą nedera su ŽIB vykdomos inovacijų veiklos laiko perspektyva. Visi Audito Rūmų aplankyti ŽIB partneriai nurodė, kad metinis principas yra pagrindinė ilgalaikio inovacijų skatinimo problema.

46

Švietimo veiklos srityje daugiausia įgyvendinamos magistrantūros ir doktorantūros programos. Atitinkami šių mokymo programų laikotarpiai – dveji ir ketveri metai. Todėl ŽIB partneriams aukštojo mokslo srityje rizikinga pasirašyti daugiametę sutartį su EIT studentais, nes teisiškai nėra apibrėžta, kokį finansavimą jie gaus ateinančiais metais. Ši problema itin opi viešosioms organizacijoms (daugiausia – universitetams ir mokslinių tyrimų institutams), kurios pagal savo atitinkamus nacionalinės teisės aktus privalo taikyti griežtas finansines taisykles.

47

Metinė dotacijų skyrimo procedūra – taip pat didelė kliūtis planuojant ir koordinuojant daugiamečius inovacijų projektus inovacijų veiklos srityse. Kai kurios ŽIB numatė specialią veiklą, įgyvendintą pagal ilgesnės trukmės projektus, kurių finansavimas iš esmės garantuojamas visu jų įgyvendinimo laikotarpiu (taikant tarpinio vertinimo procedūrą, skirtą įsitikinti, ar finansuojamas projektas yra perspektyvus ir gali padaryti komercinį poveikį: jeigu tarpinio vertinimo rezultatai bus neigiami, įmonės finansavimas bus nutrauktas). Tačiau, kadangi EIT finansinis įnašas nustatomas tik vieneriems metams, ŽIB partneriai susiduria su finansine rizika, susijusia su vėlesniais metais: dėl nepakankamo finansavimo kai kurie ŽIB projektai gali būti nutraukti arba jų gali būti atsisakyta.

48

Tačiau ES dotacijos bendradarbiaujant įgyvendinamiems mokslinių tyrimų projektams pasirašomos kelerių metų laikotarpiui; pavyzdžiui, teikiant dotacijas pagal Marie Skłodowskos-Curie programą mokslo darbuotojams siūlomas garantuotas ilgesnės nei dvylikos mėnesių trukmės finansavimas.

49

2011–2014 m. laikotarpiu susitarimai dėl dotacijų buvo pasirašyti vidutiniškai po trijų mėnesių nuo kalendorinių metų pradžios. 2015 m. susitarimų dėl dotacijų pasirašymas buvo atidėtas iki 2015 m. birželio mėn. Nuo sausio 1 d. vykdoma ŽIB veikla neregamentuojama teisine sutartimi, kol nepasirašomas naujas metinis susitarimas dėl dotacijos. Dėl tokio vėlyvo pasirašymo inovacijos kurį laiką nevykdomos, nes ŽIB partneriai nenori prisiimti teisinės ir finansinės rizikos, susijusios su išteklių skyrimu iki susitarimo dėl dotacijos pasirašymo.

50

Be to, dėl tokio vėlyvo metinių susitarimų dėl dotacijų pasirašymo EIT vėluoja mokėti išankstinio finansavimo išmokas, kurios turėtų būti išmokamos per 30 dienų nuo susitarimo dėl dotacijos įsigaliojimo. Tik tada ŽIB gali paskirstyti lėšas atskiriems partneriams. Todėl visas patirtas išlaidas partneriai privalo padengti patys. Visas išankstinio finansavimo sumą viršijančias sąnaudas (iki 50 %) EIT atlygins tik kitų metų antrąjį pusmetį, mokėdama galutinę išmoką.

Pagrindiniai naudojami veiklos rezultatų rodikliai nėra tinkami veiksmingam stebėjimui užtikrinti

51

Pagal Strateginę inovacijos darbotvarkę²⁴, EIT, „bendradarbiaudamas su Komisija ir ŽIB, sukurs išsamią sistemą, leidžiančią stebėti, kaip EIT padeda įgyvendinti programą „Horizontas 2020“, paties EIT ir ŽIB veiklos poveikį ir ŽIB rezultatus“. Tokia sistema dar neįdiegta.

52

EIT esminiai PVRR (žr. **7 langelį**) nėra aiškiai apibrėžti ir nėra pastovūs laiko požiūriu (absolventų apibrėžtis, technologijų perdavimo ir technologijų taikymo sąvoka, vystomų idėjų sąvoka ir t. t.). **8 langelyje** pateiktas neaiškios PVRR apibrėžties pavyzdys. Dėl to sunkiau teikti veiklos rezultatų ataskaitas, ypač kai kalendorinių metų viduryje keičiamos PVRR apibrėžtys ir dėl to reikia jas pritaikyti atgaline data.

24 Sprendimas Nr. 1312/2013.

PVRR

PVRR yra trijų rūšių:

1. **EIT esminiai PVRR:** EIT esminiai PVRR yra šeši: mokymo programų patrauklumas; naujų absolventų skaičius; vystomų verslo idėjų skaičius; naujai įsteigtų arba gretutinių įmonių skaičius; žinių perdavimas ir (arba) perėmimas; rinkoje pradėti tiekti nauji produktai, pradėtos teikti naujos paslaugos ir (arba) pradėti taikyti nauji procesai. Pažanga pagal šiuos PVRR vertinama konkurencija grindžiamo finansavimo tikslais;
2. **specialieji EIT PVRR:** pagal juos vertinama paties EIT veikla: veiklos efektyvumas stebimas taikant tokius rodiklius, kaip privalomos susitarimo dėl dotacijos sudarymo, ataskaitų priėmimo ir mokėjimų atlikimo datos, procentinė formaliai apibrėžtų procesų dalis ir pasitenkinimo EIT veikla lygis;
3. **specialieji ŽIB PVRR:** juos nustato pačios ŽIB.

Neaiškiai apibrėžti naujai įsteigtų įmonių PVRR

Kad naujai įsteigta įmonė būtų pripažinta, ŽIB turi pateikti „įrodymą (pavyzdžiui, ketinimų protokolą arba užsakymo formą ir (arba) sąskaitą faktūrą), iš kurio būtų matyti, kad ši naujai įsteigta įmonė sulaukė pirmojo kliento arba kad yra potencialus pirmasis klientas, arba kitokį dokumentą, iš kurio būtų matyti, kad naujai įsteigta įmonė pradėjo komercinę veiklą“. Dėl neaiškių kriterijų (kas yra „potencialus pirmasis klientas“?) ŽIB šią nuostatą aiškina įvairiai.

53

Taikant tokius esminius PVRR, sunku lyginti tris ŽIB. Esminiuose PVRR neatsižvelgiama į tokius aspektus, kaip naujai įsteigtos įmonės dydis, kurso trukmė ir pan. Be to, ŽIB vykdo veiklą skirtinguose sektoriuose, skiriasi jų veiklos išvystymo lygis, dėl to joms atitinkamai sunkiau arba lengviau steigti naujas įmones, vystyti verslo idėjas ir t. t. Taikant tik kiekybinę analizę, neatsižvelgiama į aplinkos, kurioje veikia trys ŽIB, skirtumus. Padaryta nedidelė pažanga nustatant specialiuosius ŽIB PVRR.

54

Iki šiol nepašalinta keletas trūkumų, kurie buvo nustatyti 2011 m. atlikto išorinio vertinimo metu: pagrindiniai rodikliai daugiausia tebėra susiję su indėliu arba išdirbiu, o ne su rezultatais ar poveikiu, ir išreiškiami absoliutinėmis vertėmis, o ne aktyvumo padidėjimu dėl ŽIB veiklos²⁵ (taip pat žr. 99 dalį).

Galėtų būti pagerintas įmonių dalyvavimas

55

Kad EIT veikla būtų sėkminga, joje strateginiu ir veiklos lygmenimis turėtų aktyviai dalyvauti verslo bendruomenė. Taip būtų užtikrinta, kad ŽIB veikla būtų vykdoma atsižvelgiant į rinkos poreikius ir toliau vystoma ekonomikai ir visuomenei naudinga linkme²⁶. 2006 m. už švietimą, mokymą ir kultūrą atsakingas Komisijos narys savo pasiūlyme pabrėžė verslo bendruomenės svarbą: „Įmonės bus pagrindinės Instituto partnerės strateginiu ir veiklos lygmenimis. Įmonės tiesiogiai dalyvaus mokslinių tyrimų ir švietimo veikloje, taip padėdamos ugdyti verslią absolventų ir mokslo darbuotojų mąstyseną“²⁷. Todėl verslas yra labai svarbus siekiant suartinti mokslinius tyrimus ir inovacijas.

25 6.31 skirsnis „Pažangos ir rezultatų stebėjimas. Europos inovacijos ir technologijos instituto išorinis vertinimas. Bendrasis susitarimas dėl vertinimo ir susijusių paslaugų“ (angl. „Monitoring progress and outcomes - External evaluation of the European Institute of Innovation and Technology-Framework Contract on evaluation and related services“) (EAC 03/06), 2011 m.

26 2006 m. vasario 22 d. COM(2006) 77 final „Atnaujintos partnerystės ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti įgyvendinimas - Pavyzdinio žinių centro plėtra: Europos Technologijos Institutas“.

27 Europos Komisijos pranešimas spaudai „Komisija tikslina Europos technologijų instituto steigimo planą“ (IP/06/751), 2006 m. birželio 8 d.

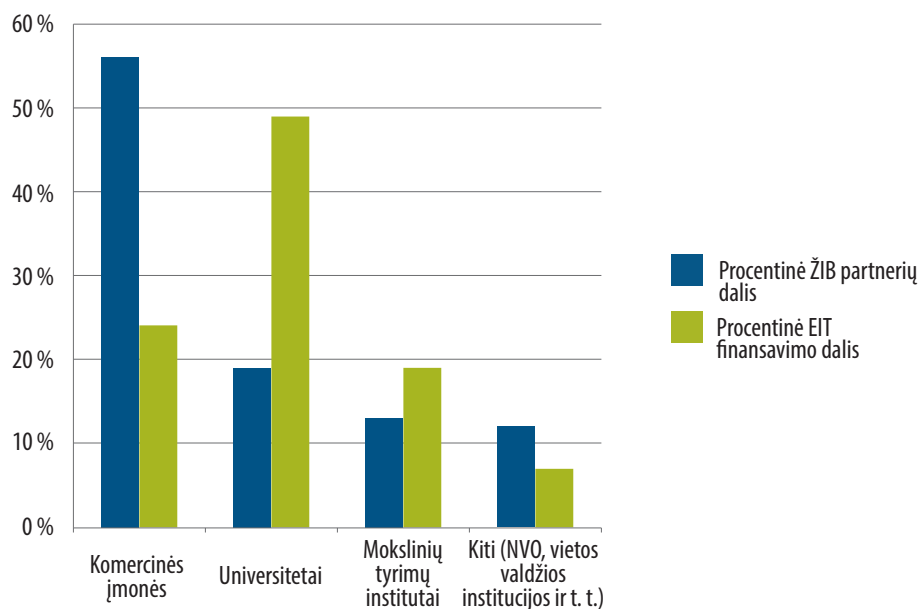
56

Nepaisant verslo organizacijų svarbos, jos gavo tik 24 % EIT finansinės paramos (žr. **9 diagramą**), tai apima 56 % ŽIB partnerių. Nors finansinio įnašo lygis nėra vienintelis dalyvavimo rodiklis²⁸, verslo bendruomenės dalyvavimas EIT ir ŽIB veikloje galėtų būti geresnis. 2010–2014 m. tik du iš 40 pagrindinių EIT lėšų gavėjų yra įmonės.

28 Įmonės taip pat turi nefinansinių priežasčių prisijungti prie ŽIB, pavyzdžiui, naudotis talentingų studentų, kurie dalyvavo EIT mokymo programose, paslaugomis.

9 diagrama

Suskaidymas pagal organizacijų rūšis, 2010–2014 m.

Šaltinis: EIT.

57

Verslo suinteresuotieji subjektai išreiškė susirūpinimą, kad ŽIB darbotvarkė daugiausia grindžiama aukštojo mokslo poreikiais, o šio audito metu apklausti universitetai apgailestauja, kad verslo bendruomenė nėra pakankamai įtraukiama į mokymo kursų rengimą. Pirmaisiais trejais metais ŽIB vykdomi bendradarbiavimo projektai buvo nutraukti arba nebuvo pasiekta tvarių rezultatų, kadangi juos įgyvendinant nebuvo pakankamai atsižvelgiama į rinkos taikymą. Viena priežastis buvo ta, kad buvo atrinktos projektų temos, kurios visų pirma buvo susijusios su aukštojo mokslo poreikiais, o ne su verslo bendruomene. ŽIB šį trūkumą vėliau ištaisė, užtikrindamos, kad EIT finansuojamas projektas būtų susijęs su potencialiu rinkos taikymu ir ateityje sukurtų pajamas.

Pagal EIT modelį nepakankamai nustatyti tikslai, skirti remti veikiančias MVĮ

58

MVĮ paprastai greičiau ir geriau kuria ir taiko naujas technologijas nei didelės organizacijos. Pagal daugelį ES politikos krypčių (pripažįstama, kad MVĮ vaidmuo yra svarbus. Nors „Horizontas 2020“ programa turi konkretų tikslą skirti ne mažiau nei 20 % savo biudžeto MVĮ, EIT šiame kontekste nenustatė jokio tikslo.

59

Nors Internetinės apklausos respondentų nuomone, „MVĮ dalyvavimo inovacijų veikloje skatinimas ir rėmimas“ yra trečias pagal svarbą tikslas, kurį EIT turėtų pasiekti, norėdamas Europoje paspartinti inovacijas, EIT neįgyvendino konkrečių priemonių, išskyrus kitas ES schemas, skirtas remti veikiančias MVĮ. Nors pradedančios ir naujai įsteigtos įmonės remiamos ŽIB verslo inkubatorių, veikiančioms VMĮ su dideliu augimo potencialu daug sunkiau pasinaudoti visomis EIT teikiamos paramos galimybėmis. Visų pirma labai ribotas yra MVĮ dalyvavimas su inovacijomis susijusioje projektų veiklos srityje.

60

Be to, visi žodžiu apklausti ŽIB partneriai nurodė, kad dėl dotacijų mokėjimo ciklo kyla sunkumų, nes jis neatitinka MVĮ finansinių poreikių. Dėl ŽIB mokėjimų ciklo finansiškai silpnesni partneriai, pavyzdžiui, MVĮ, patiria didelių suvaržymų, nes nėra finansiškai pajėgūs padengti išlaidų, kol bus gautas finansavimas (žr. 50 dalį).

61

EIT surinkti duomenys yra neišsamūs, nes MVĮ neprivalo teikti ataskaitų. Tačiau 2010–2014 m. laikotarpiu iš MVĮ (9 %) gavo mažiau kaip 5 % EIT finansinės paramos²⁹.

62

Kadangi MVĮ nėra tiesioginės paramos gavėjos ir į ataskaitas neįtraukiamos, bendra padėtis gali būti ir ne tokia bloga. Apklausų respondentai nurodė, kad ŽIB partnerystė sukūrė aplinką, kurioje pradedančios įmonės, atsiskiriančios įmonės ir MVĮ gali augti. ŽIB teikia paramą naujai įsteigtoms įmonėms ir (arba) MVĮ, visų pirma – per verslo inkubatorius. Tačiau nustačius aiškias strategijas ir tikslus ir taip MVĮ sudarius palankesnes sąlygas, galima tik padidinti MVĮ dalyvavimą ŽIB veikloje; su veiksmingos EIT paramos MVĮ trūkumu susijusios kritikos pavyzdžiai pateikti **9 langelyje**.

29 Duomenų apie VMĮ yra tik vienos ŽIB atveju.

MVĮ dalyvavimo kritikos pavyzdžiai

„EIT visada trūko aiškiai išreikštos pozicijos dėl MVĮ [...]“

„MVĮ yra nepaprastai svarbios ES inovacijoms ir jos turėtų dalyvauti veikloje, tačiau šiuo metu daugiausiai dėmesio skiriama pradedančioms įmonėms, o didelė biurokratija ir neefektyvi komunikacija yra susijusi tik su didelėmis įmonėmis“.

„MVĮ nepakankamai atstovaujamos ŽIB vadovybėje, todėl neatsižvelgiama į joms kylančius sunkumus ir jų interesus.“

(Šaltinis: audito metu atlikta internetinė apklausa.)

Neužtikrinta pakankama konkreti sinergija ir papildomumas

63

Iki 2016 m. verslo planų nustatymo, buvo nedaug veiksmingų paskatų, kad ŽIB siektų naudingos sąveikos su kitomis ŽIB. ŽIB finansavimą grindžiant konkurencija, ŽIB skatinamos siekti geresnių rezultatų. Tačiau taip neskatinamas jų tarpusavio bendradarbiavimas, nes gautomis išmokomis reikės dalytis su kita finansavimą norinčia gauti ŽIB. Nors kai kurios mokslinės sritys skirtingoms ŽIB, pirmiausia – „KIC InnoEnergy“ ir „KIC Climate“, ir gali būti bendros, kiek tai susiję su nagrinėjamu laikotarpiu (2010–2014 m.), negauta jokių konkrečių įrodymų, kad būtų gauta kokių nors ŽIB tarpusavio bendradarbiavimo rezultatų.

64

Dėl ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programų gausos joms sunku užtikrinti tarpusavio sinergiją. ŽIB ir kitų ES iniciatyvų tarpusavio sąveika didėja, tačiau turėtų būti labiau atsižvelgiama į poreikius.

Kai kurie EIT veiklos aspektai numatyti tinkamai: daug dėmesio skiriama rinkai, atsižvelgiama į ilgalaikę perspektyvą, užtikrintas ŽIB ir koordinavimo centrų savarankiškumas

65

Esminis skirtumas, palyginti su kitomis esamomis mokslinių tyrimų ir inovacijų viešosiomis schemomis, yra tas, kad pagrindinis EIT tikslas – daugiausia dėmesio skirti rinkai. Internetinės apklausos respondentų nuomone, EIT pagrindinis tikslas inovacijos, mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo žinias perkelti į verslo sritį ir panaudoti komerciniais tikslais yra svarbiausias tikslas, kurio EIT turėtų siekti.

66

Unikalus, paramos gavėjų palankiai vertinamas aspektas yra ilgalaikė EIT finansinės paramos ŽIB partnerystei perspektyva. Iš esmės EIT, kaip priemonė, suteikia galimybę rengti vidutinio laikotarpio ir ilgalaikius inovacijų veiklos planus – tokia galimybė nesuteikiama pagal jokią kitą viešąją schemą. Tačiau dėl to, kad EIT dotacijas skiria metiniu principu, kyla sunkumų tai įgyvendinant ŽIB partnerių lygmeniu (taip pat žr. 42–45 dalis).

67

Kaip nustatyta EIT teisiniame pagrindė, ŽIB „savarankiškai priima sprendimus dėl vidaus organizavimo ir sudėties bei dėl tikslios darbotvarkės ir darbo metodų“. ŽIB partneriai palankiai vertina tokį savarankiškumo lygį. Dėl tokio savarankiškumo buvo lengviau įgyvendinti inovacijų bendruomenės pageidaujamą principą „iš apačios į viršų“. Kitaip nei pagal įprastas viešąsias schemas, pagal kurias mokslinių tyrimų ir inovacijų temos vystomos atsižvelgiant į biudžeto reikalavimus ir taikant principą „iš viršaus į apačią“, ŽIB koncepcija suteikia galimybę lanksčiau pasirinkti veiklos rūšis ir partneriai tai labai palankiai vertina.

68

Bendradarbiavimo centrai (žr. **I priedą**) – tai dar vienas ŽIB partnerių teigiamai vertinamas EIT modelio ypatumas. Bendradarbiavimo centras yra vieta, kurioje gali būti įgyvendinama inovacijų trikampio integracija. Susitelkę ties teminėmis arba regioninėmis sritimis, koordinavimo centrai vadovauja projektams, plėtoja idėjas, suburia bendrai veiklai regioninius partnerius ir rengia strategijas. Jie koordinuoja ir vykdo su ŽIB susijusias partnerių administracines užduotis ir suteikia bendrą erdvę partneriams rūpimiems klausimams aptarti. Kartais jie taip pat siūlo darbo patalpas naujai įsteigtoms įmonėms.

Būtina gerinti EIT modelio įgyvendinimą**EIT dar nėra pakankamai savarankiškas****69**

EIT dar netapo visiškai savarankiškas. Tai padaryti vėluojama daugiau nei įprasta: kitos ES institucijos, pavyzdžiui, JTI (taip pat įsteigti 2008 m.), visiškai savarankiškos tapo greičiau nei per trejus metus. Švietimo ir kultūros generalinio direktorato teigimu, taip atsitiko dėl „ribotų EIT vadovybės vadovavimo ir valdymo gebėjimų“³⁰. Viena iš susijusių priežasčių – dažna vyresniosios vadovybės kaita (žr. 84 dalį).

30 Švietimo ir kultūros generalinio direktorato 2013 m. metinė veiklos ataskaita.

EIT neužtikrino savo, kaip investuotojo į poveikį, funkcijos**70**

EIT dažnai pristatomas kaip „investicijų į verslumą grindžiamą inovacijų poveikio institutas“. Programos „Horizontas 2020“ teisiniame pagrindė teigiama, kad EIT taiko rezultatais grindžiamą metodą. Savo trimetėje 2012–2014 m. darbo programoje EIT pabrėžė savo siekį tapti „aktyviu investuotoju į poveikį“.

71

Nors EIT suvokiamas ir pristatomas kaip poveikio siekiantis institutas, jis pagrindinę dėmesį skiria atitikčiai taisyklėms ir savo paties biudžeto įsisavinimui. 2014 m. rugsėjo mėn. keli EIT valdybos nariai pabrėžė poreikį perorientuoti EIT taip, kad jis taptų poveikio siekiančiu institutu. Iki 2015 m. EIT retai atmetė sąnaudas, remdamasis tuo, kad veikla buvo neveiksminga.

72

Iki 2015 m. EIT atliekamas metinių ŽIB veiklos rezultatų vertinimas turėjo nedaug įtakos galutinei dotacijos išmokai arba išvis jos neturi. Metiniuose vertinimuose dažnai nurodoma, kad keletas plane nustatytų tikslų nebuvo pasiekti arba buvo pasiekti tik iš dalies, tačiau galutinė dotacijos suma vis tiek buvo išmokėta (žr. **10 langelį**).

10 langelis**Nepakankamo ŽIB veiklos efektyvumo pavyzdys**

EIT projektų valdymo pareigūnų, padedamų išorės ekspertų, 2013 m. atliktame ŽIB veiklos plano vertinime nurodyta, kad „Climate-KIC“ padarė labai nedidelę pažangą, susijusią su pagrindiniais 2013 m. veiklos plane nurodytais svarbiausiais aspektais“. [...] Iš 2013 m. veiklos plane nustatytų 18 strateginių tikslų „Climate-KIC“ pavyko iki galo įgyvendinti aštuonis, septyni tikslai įgyvendinti tik iš dalies, o dar trys kol kas neįgyvendinti“.

Pagal konkurencija grindžiamo finansavimo mechanizmą nepakankamai vertinami veiklos rezultatai

73

Konkurencija grindžiamas finansavimas turėtų tapti atlyginimu už veiklos rezultatus. 40 % visų 2015 m. ŽIB dotacijų skirta konkurso tvarka, remiantis trijų pakopų vertinimu: 1 – praeitis: 2013 m. veiklos rezultatai; 2 – ateitis: 2015 m. veiklos planas; 3 – ŽIB daugiamečių strategijos įgyvendinimo pristatymas EIT valdybai. Kiekvienos iš šių pakopų reikšmė yra vienoda. Kadangi trečioji pakopa susijusi ir su ateities, ir su praeities vertinimu, ankstesnės veiklos rezultatams ir ateities planams teikiama tiek pat reikšmės. Taigi EIT skiriamas konkurencija grindžiamas finansavimas tik iš dalies yra atlyginimas už veiklos rezultatus.

Reikšminga administracinė ir audito našta tenka ŽIB partneriams

74

EIT savo veiklos sistemą ir procedūras iš esmės perėmė iš įprastų ES mokslinių tyrimų programų, nors EIT ir nebuvo teisiškai įpareigota taip daryti. Pagal daugelį ES programų finansuojami pavieniai projektai, o EIT, tarpininkaujama ŽIB, finansuoja tam tikrą veiklos rūšių rinkinį. Tačiau, atsižvelgiant į šį esminį skirtumą, susijusios procedūros nebuvo tinkamai pataisytos. Pavyzdžiui, dėl tokios pat ribinės 325 000 eurų vertės taikymo gali prireikti daugiau sertifikatų, kadangi veikla (priešingai atskiriems projektams) šią ribą dažnai viršys (žr. 79 dalį).

75

Pagal šią veiklos sistemą, ŽIB partnerių deklaruotoms sąnaudoms taikoma daug finansinių patikrų. Keletas ŽIB partnerių, kuriuos Audito Rūmai apklausė žodžiu arba kurie dalyvavo internetinėje apklausoje, skundėsi, kad kartais jiems tenka kelis kartus teikti tą pačią informaciją.

76

Metinių ataskaitų dėl ŽIB papildomos veiklos teikimas ŽIB pateiktuose verslo planuose ir finansinėse ataskaitose yra konkrečiai susijęs su EIT ir suteikia nemažą našta su ribota pridėtine verte (žr. 33 dalį). ŽIB metinėse ataskaitose pateikiama išsami informacija apie ŽIB papildomos veiklos sąnaudas. Su ŽIB papildoma veikla susiję gauti audito sertifikatai 2015 m. apėmė 2010–2014 m.

77

ŽIB partnerių deklaruotų sąnaudų patikros privalomos pagal visoms dotacijas teikiančioms ES institucijoms (agentūroms ir bendrosioms įmonėms) taikomą teisinę sistemą. Šios patikros atliekamos prieš tai, kai ŽIB gauna galutinę EIT dotacijos išmoką (*ex ante* patikros), ir po to, kai ji išmokama (*ex post* patikros).

78

Per *ex ante* patikras ŽIB partnerio pasamdytas nepriklausomas auditorius tvirtina išlaidų ataskaitas, o EIT finansų pareigūnai atlieka tam tikras dokumentų patikras. *Ex post* patikras atlieka EIT pasamdyta privati audito įmonė, per šias patikras vietoje patikrinami kai kurie atrinkti ŽIB partneriai. Audito Rūmai atlieka metinį auditą ir remdamiesi jo rezultatais paskelbia nuomonę dėl EIT metinių ataskaitų patikimumo ir sandorių, kuriais remiantis šios ataskaitos parengtos, teisėtumo ir tvarkingumo. Atsižvelgdami į reikšmingą klaidų lygį, Audito Rūmai paskelbė sąlygines nuomones dėl sandorių, kuriais remiantis buvo parengtos EIT 2012 ir 2013 m. ataskaitos. 2014 m. ataskaitų tinkamumas nebuvo įvertintas.

79

Iš teisės nuostatų ir Audito Rūmų nustatyto reikšmingo klaidų lygio taip pat matyti, kad būtina atlikti veiksmingas finansines patikras. Tačiau yra įvairių būdų, kuriais galima padidinti patikrų atlikimo ir ataskaitų teikimo reikalavimų veiksmingumą, pavyzdžiui:

- taikyti paprastesnį finansavimo modelį, pagal kurį būtų daugiau taikomos fiksuotosios sumos ir fiksuotosios normos;
- reikalauti, kad finansinį sertifikatą dėl kiekvienos veiklos rūšies išduotų nepriklausomas auditorius, remiantis atskiro ŽIB partnerio atrinktomis išlaidomis pagal atitinkamas kiekvienos srities ribas (žr. 74 dalį), ir
- padidinti dabartinę 325 000 eurų ribinę sumą, kurią viršijus reikėtų patvirtinti išlaidų ataskaitas.

EIT turi per mažai išteklių ir praeityje buvo prastai valdomas

80

2011–2014 m. EIT centrinėje būstinėje dirbo 40–50 darbuotojų. Projektų valdymo pareigūnų skaičius, palyginti su dotacijos biudžetu, yra gerokai mažesnis už daugelio kitų ES dotacijų moksliniams tyrimams programų biudžetus (pagal BP 7 IRT, energetikos ir aplinkos temas³¹ vieno darbuotojo valdomas biudžetas buvo 12,5–20,4 milijono eurų³²). EIT kiekvienai ŽIB, kurios metinis biudžetas gali siekti iki 400 milijonų eurų, paskyrė po vieną specialų projektų valdymo pareigūną. Be to, visoms ŽIB bendrai paskirti trys pareigūnai, atsakingi už švietimo, inovacijų ir verslumo veiklos sritis.

81

Kadangi šie pareigūnai ne visada turi pakankamai susijusių sričių techninių žinių, dalį projektų vertinimo EIT užsako atlikti išorės ekspertams. 2013 m. veiklos rezultatų ataskaitoms įvertinti EIT nebuvo paskyręs vyresniojo pareigūno, kuris būtų buvęs atsakingas už inovacijas. Taigi pačio EIT pajėgumas vertinti ŽIB veiklos rezultatus yra ribotas.

82

Nepaisant gerokai – nuo 309 milijonų eurų (2008–2013 m.) iki 2,7 milijardo eurų (2014–2020 m.) – padidinto biudžeto ir tos aplinkybės, kad 2014 m. pabaigoje ŽIB skaičius padidėjo nuo trijų iki penkių, reikšmingo etatų skaičiaus didinimo nenumatyta. Kyla pavojus, kad EIT nebus pakankamai pajėgus susidoroti su padidėjusiu darbo krūviu.

83

EIT susidūrė su didelės darbuotojų kaitos ir didelio neužimtų darbo vietų skaičiaus problemomis: per trejus metus šią darbovietę paliko 25 iš 40 darbuotojų, EIT dirbusių 2011 m. pabaigoje; 2013 m. pabaigoje buvo neužimta 30 % etatų (žr. **10 diagramą**). 2015 m. šis rodiklis sumažėjo iki 16 %. Tačiau 2015 m. darbuotojų kaita vis dar yra didelė, ji sudaro 17 %. Keletas laisvų darbo vietų yra padalinyje, atsakingame už techninį ir finansinį ŽIB ataskaitų vertinimą. Darbo užmokesčio paketas, kurį gali pasiūlyti EIT, yra mažesnis nei daugelyje kitų ES institucijų, dėl to darbuotojai dažnai keičiasi ir yra daug laisvų darbo vietų³³.

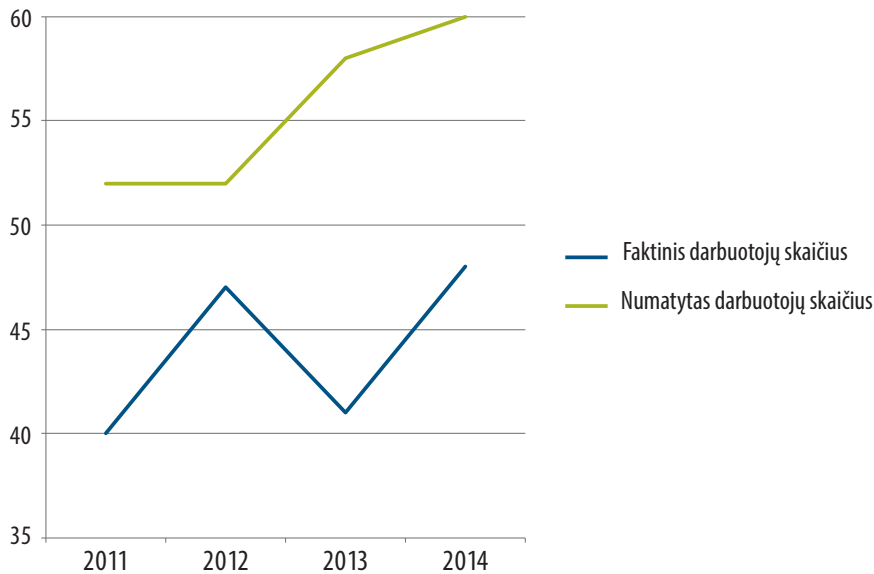
31 Trys temos, susijusios su pirmosiomis trimis EIT įsteigtomis ŽIB.

32 Specialioji ataskaita Nr. 2/2013 „Ar Komisija užtikrino efektyvų Mokslinių tyrimų septintosios bendrosios programos įgyvendinimą?“ (<http://eca.europa.eu>).

33 ES institucijų, agentūrų ir kitų ES įstaigų darbuotojų darbo užmokestis dauginamas iš pataisos koeficiento, parenkamo atsižvelgiant į vietovę, kurioje yra darbo vieta, būdingas pragyvenimo išlaidas. 2014–2015 m. Vengrijai buvo taikomas 71,4 % koeficientas; tai reiškia, kad šioje šalyje dirbantys EIT darbuotojai uždirba beveik 30 % mažiau nei jų kolegos Briuselyje.

10 diagrama

Faktinis ir planuojamas EIT darbuotojų skaičius

Šaltinis: EIT.

84

Nuo įsteigimo EIT valdė penki vykdomieji direktoriai / direktoriaus pareigas einantys pareigūnai (žr. **1 lentelę**). Du iš išėjo iš EIT neišdirbę nė metų. 2013 m. buvo atleisti trys aukštas pareigas ėję darbuotojai. 2015 m. sausio 1 d. buvo neužimtas vienas padalinio vadovo etatas, o kitam padaliniui nuo 2013 m. vadovavo laikinai pareigas einantis asmuo. Dažna vyresniosios vadovybės kaita trukdo vykdyti veiklą ir užtikrinti vadovavimo ir strateginį tęstinumą.

EIT vykdomasis direktorius

Vykdomasis direktorius	Kadencijos pradžia	Kadencijos pabaiga	Kadencijos trukmė
Pirmasis Švietimo ir kultūros GD Išteklių departamento direktorius (laikiniai einantis pareigas)	2008 m. balandžio mėn.	2009 m. spalio mėn.	1,5 metų
Antrasis direktorius	2009 11 01	2010 8 31	10 mėnesių
Trečiasis direktorius	2010 9 01	2010 6 30	10 mėnesių
Ketvirtasis direktorius	2011 07 01	2014 7 31	3 metai
Penktasis direktoriaus pareigas einantis pareigūnas	2014 08 01	Dar nesibaigė	Dar nesibaigė

Šaltinis: EIT.

EIT finansinė parama yra koncentruota

85

Kiekvienoje ŽIB didelė EIT finansinio įnašo dalis skiriama pagrindiniams ŽIB partneriams: 10 svarbiausių partnerių gavo nuo 49 iki 65 % EIT kiekvienai ŽIB skiriamos finansinės paramos (žr. **2 lentelę**). Dešimt svarbiausių „KIC InnoEnergy“ partnerių gauna beveik du trečdalius EIT įnašo, likusi įnašo dalis paskirstoma kitiems 220 ŽIB partnerių. Be to, kad visose veiklos srityse svarbų vaidmenį atlieka universitetai, tokią koncentraciją galima paaiškinti pagrindinių ŽIB partnerių, kurie buvo aktyviai įtraukti į ŽIB veiklą nuo pat ŽIB atsiradimo, dominavimu. Daugelis kitame skalės gale esančių ŽIB partnerių 2010–2014 m. gavo mažiau kaip po 500 000 eurų, o 20–58 % iš jų per tą laikotarpį gavo mažiau kaip po 100 000 eurų.

2 lentelė

EIT finansinio įnašo paskirstymas ŽIB partneriams

2010–2014 m.	„Climate-KIC“	„KIC InnoEnergy“	„EIT Digital“
10 svarbiausių partnerių tenkanti procentinė viso EIT finansinio įnašo dalis	55 %	65 %	49 %
EIT finansuojamoje veikloje dalyvaujančių ŽIB partnerių skaičius	205	230	114
Procentinė aktyvių ŽIB partnerių, kurie gauna mažiau kaip 500 000 eurų, dalis	76 %	85 %	52 %
Aktyvių ŽIB partnerių, kurie gauna mažiau kaip 100 000 eurų, skaičius	83	133	23
Procentinė aktyvių ŽIB partnerių, kurie gauna mažiau kaip 100 000 eurų, dalis	40 %	58 %	20 %

Šaltinis: EIT.

86

Labai didelė EIT finansinio įnašo dalis (73 %) skiriama penkioms šalims, EIT finansinę paramą gavo tik dvi ES-12³⁴ valstybės narės (6 %) (žr. **3 lentelę**). EIT išlaidas koncentruojant šalyse, kuriose gerai išvystyta mokslinių tyrimų infrastruktūra, Europoje toliau didėja dviejų skirtingų vystymosi tempų rizika (taip pat žr. 102 dalį).

34 ES-12 – tai 12 šalių, į ES įstojusių 2004–2007 m. laikotarpiu.

3 lentelė

EIT finansinis įnašas, skirtas kiekvienai ŽIB, pagal šalis (2010–2014 m.)

viso EIT įnašo procentinėmis dalimis	„Climate-KIC“	„KIC InnoEnergy“	„EIT Digital“	VISAS EIT ĮNAŠAS ¹
Penkios pagrindinės šalys	88 %	85 %	79 %	73 % ²
ES-12	4 %	10 %	2 %	6 % ³
Kitos šalys	8 %	5 %	19 %	21 %

- Atskirų ŽIB penkios pagrindinės šalys nėra tos pačios, todėl bendras 5 pagrindinių šalių rodiklis yra mažesnis nei atskiros ŽIB.
- Penkios pagrindinės šalys, gaunančios EIT paramą, yra Nyderlandai (24 %), Vokietija (15 %), Prancūzija (13 %), Švedija (12 %) ir Jungtinė Karalystė (9 %).
- Minėtos dvi EIT finansinę paramą gaunančios ES-12 valstybės narės yra Lenkija (4 %) ir Vengrija (2 %).

Šaltinis: EIT.

ŽIB veikla nepakankamai skaidri

87

Tokios didelės EIT finansinės paramos dalies skyrimas nedideliam partnerių skaičiui turėtų būti stebimas siekiant užtikrinti, kad tai nebūtų neteisingo viešojo finansavimo paskirstymo žinių ir inovacijos bendrijoje padariny; žr. **11 langelį**. Kartais partneris yra komiteto, kuris peržiūri pasiūlymus ir atranka projektus, narys. Dėl to kyla interesų konflikto rizika ir mažėja pasitikėjimas ŽIB. Be to, nors atrankos procesas paprastai tinkamai patvirtinamas dokumentais, partneriai, teikdami savo pasiūlymus, ne visada žino, kam galiausiai skiriamos dotacijos. Beveik pusė apklausos respondentų nemano, kad ŽIB vykdoma EIT finansuojamos veiklos atranka yra teisinga ir skaidri.

88

Nors yra daug komunikacijos kanalų, kai kurie ŽIB partneriai turi mažai žinių apie projektų, kuriems jie nevadovavo, rezultatus. Įgyvendinant kai kuriuos bendrus projektus, kiekvienas partneris įgyvendina savo dalį ir nežino, kokia pažanga padaryta įgyvendinant kitas projekto dalis. Dėl komunikacijos stokos gali būti ribojama žinių sklaida.

Susirūpinimas EIT finansinės paramos koncentracija ir skaidrumo stoka

Kai kurie ŽIB partneriai išreiškė susirūpinimą teigdami, kad „yra keletas įtakingų partnerių, kurie lėšas pasidalija tarpusavyje. Veiklos pasiūlymų atrankos procedūros yra labai [neskaidrios]“, „teoriškai EIT yra geras sumanymas, tačiau praktiškai jis tik padeda finansuoti pradžios partnerius, kurie daugiausia yra didelės organizacijos. [...] Be to, projektus vertina patys partneriai, dėl to kyla interesų konfliktas.

ŽIB paskatino kurti inovacijų tinklą ir diegti verslumo kultūrą, tačiau yra mažai įrodymų, kad pasiekti konkretūs rezultatai ar poveikis

89

Padedamos EIT, ŽIB sutelkė daugiau kaip 500 partnerių iš įvairių dalykinių sričių, šalių ir sektorių. Gerokai padaugėjo 2010 m. įsteigtų pirmųjų trijų ŽIB partnerių: „Climate-KIC“ aktyvių partnerių pagausėjo nuo 24 (veiklos pradžioje 2010 m.) iki 209 aktyvių partnerių (2014 m. pabaigoje), „EIT Digital“ – nuo 31 iki 115, „KIC InnoEnergy“ – nuo 27 iki 242³⁵. Partnerių sąrašė yra keletas didžiausių Europos įmonių, taip pat geriausių Europos universitetų ir mokslinių tyrimų institutų. Įmonės sudaro 56 %, universitetai – 19 %, mokslinių tyrimų institutai – 13 % visų ŽIB partnerių (žr. **9 diagramą**).

90

ŽIB partnerystė suteikė naujų galimybių kurti inovacijas (tam pritaria 86 % internetinės apklausos respondentų). Tarp šių respondentų – ir labai gerai žinomos įmonės. Su jomis dirba prestižinės aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų centrai, taip pat miestai, regionai ir nevyriausybinės organizacijos. Taip padeda mažinti Europos inovacijų erdvės suskaidymą ŽIB veiklos srityse. Tokio visą Europą apimančio tinklo nesukurta pagal jokią kitą ES programą.

91

ŽIB partneriai iš esmės sutinka su tuo, kad padedant EIT sėkmingai pradėta įgyvendinti įvairi švietimo veikla: apie 75 % internetinės apklausos respondentų patvirtino, kad ŽIB partnerystė padėjo parengti mokymo programas, pagal kurias ugdomi naujo profilio verslūs ir kvalifikuoti talentai (žr. **12 langelį**).

35 Tai ŽIB partneriai, 2010–2014 m. deklaravę ŽIB veiklos sąnaudas.

„EIT Digital“ magistro studijų programa

Pagal „EIT Digital“ magistro studijų programą siūlomos aštuonios techninės pagrindinės inovacijų ir verslumo disciplinos ir viena šalutinė. 20 geriausių Europos universitetų, taip pat garsūs mokslininkai ir pirmaujančios įmonės bendradarbiauja siekdami užtikrinti aukščiausią kompetenciją IRT srityje ir kartu ugdyti novatoriškumą bei verslumą, galiausiai suteikiant dvigubą laipsnį ir sertifikatą su EIT žymeniu.

92

Visi žodžiu apklausti asmenys ir beveik 80 % internetinės apklausos respondentų sutinka su tuo, kad ŽIB partnerystės paskatino verslumo ir kūrybiško mąstymo kultūrą. Tačiau dar neįvertintas EIT poveikis verslo kūrimui ir tai, ar Europoje iš tikrųjų padidėjo priimtinos rizikos lygis. Rodiklis „pradedančiųjų arba naujai įkurtų įmonių skaičius“ nėra informatyvus, jei nėra žinomos aplinkybės arba nėra lyginamųjų rodiklių.

93

Naudodamos EIT esminius PVRR, 2014 m. minėtos trys ŽIB pranešė apie iš viso 90 naujai įsteigtų įmonių, daugiau 400 vystomų verslo idėjų, 52 naujus ir 19 patobulintų produktų, paslaugų arba procesų, taip pat apie 126 žinių perdavimo atvejus ir 159 žinių pritaikymo atvejus. Tai yra išdirbiais pagrįsti rodikliai (žr. 54 dalį). Pavyzdžiui, EIT vertinimo ataskaitoje dėl „EIT Digital“ nurodyta, kad „inovacijų veikla davė nedaug apčiuopiamų rezultatų, vertinant rinkai beveik parengtų produktų požiūriu“.

94

2014 m. rezultatai švietimo srityje yra nevienareikšmiai. Į 2014–2015 m. EIT magistrantūros ir doktorantūros programas užsirašiusių studentų skaičius padidėjo beveik iki tūkstančio, tačiau į dviejų iš trijų ŽIB rengiamas magistrantūros ir doktorantūros studijas užsirašiusių studentų skaičius buvo mažesnis nei tikėtasi. Pranešta, kad registruojant studentus, kurie buvo priimti į programas, atmetusių studentų skaičius buvo labai didelis. Be to, neužtikrinus tinkamo stebėjimo ir atsižvelgiant į mažą į ŽIB magistrantūros ir doktorantūros programas priimtų Europos studentų skaičių, dar kartą kyla klausimas dėl EIT pridėtinės vertės³⁶, nes nėra žinoma, ar ne ES šalių studentai liks Europoje, ar dirbs ES organizacijoje.

95

Remiantis EIT atliktu 2014 m. ŽIB ataskaitų vertinimu, per penkerius metus nuo įsteigimo „EIT Digital“ ir „KIC InnoEnergy“ padarė labai nedidelę pažangą siekdamas integruoti ŽIB žinių trikampio dalyvius.

36 Pridėtinė vertė Europai – tai papildoma vertė, kurią EIT sukuria Europos Sąjungai arba jos valstybėms narėms. Ji yra papildoma pridėtinė vertė ir turi poveikį Europos mastu, nes jos nebūtų buvę galima sukurti valstybėms narėms veikiant pavieniui.

Ateitis

Naujas logotipas (2015 m.)

96

2015 m. EIT ėmėsi kelių priemonių, kad būtų pašalinti daugelis šioje ataskaitoje nurodytų trūkumų. Jų poveikis dar nežinomas.

Nustatyti finansinio tvarumo principai

97

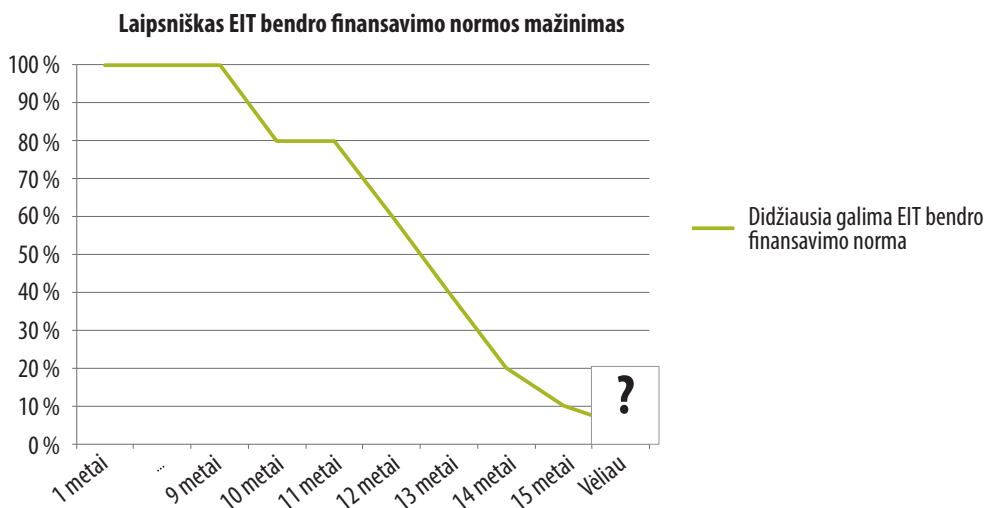
2015 m. EIT patvirtino finansinio tvarumo principus³⁷. Šiame dokumente nustatytos apibrėžtys, finansavimo principai ir paskatos, kuriomis remiantis turėtų būti užtikrintas ŽIB finansinis tvarumas.

98

Praėjus dešimčiai EIT veiklos metų, didžiausias EIT įnašas, skiriamas ŽIB, palaipsniui bus mažinamas nuo 100 % iki ne daugiau kaip 10 % EIT finansuojamos veiklos sąnaudų (15-aisiais metais). Pasibaigus 15-iesiems metams, gali būti priimtas sprendimas dėl iš anksto nustatomo mažiausio EIT skiriamo ŽIB finansavimo lygio (žr. **11 diagramą**). Nustatant tvarumo principus nenurodyta, kuo ŽIB pakeis EIT skiriamą finansavimą. Manoma, kad ŽIB privalo pačios parengti ir įgyvendinti savo tvarumo strategijas. Išsamios strategijos dar nėra įgyvendinamos. Iki 2015 m. ŽIB šioje srityje buvo padariusios labai nedidelę pažangą, EIT ir toliau finansavo apie 90 % EIT finansuojamos veiklos sąnaudų.

37 EIT valdybos sprendimas 4/2015 „ŽIB finansinio tvarumo principai“.

EIT bendro finansavimo lygio išskaidymas

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

Patikslinta ŽIB papildomos veiklos apibrėžtis

99

2015 m. EIT pakeitė ŽIB papildomos veiklos apibrėžtį ir pateikė ŽIB papildomas gaires. Be to, EIT pirmą kartą peržiūrėjo ŽIB papildomą veiklą 2010–2014 m. laikotarpiu. Peržiūros apimtis buvo nedidelė, sudaryta iš dviejų dalių – nepriklausomų auditorių atlikto finansinėse ataskaitose pateiktų ŽIB papildomos veiklos sąnaudų patvirtinimo ir EIT projektų valdymo pareigūnų atliktos proporcingumo ir aiškios sąsajos tarp EIT finansuojamos veiklos ir ŽIB papildomos veiklos buvimo patikrinimo.

100

EIT taip pat pateikė naujas veiklos planų rengimo gaires. Siekiant užtikrinti aiškia sąsają tarp numatytos EIT finansuojamos veiklos ir ŽIB papildomos veiklos, pradedant 2016 m. susitarimais dėl dotacijų, veiklos planų vertinimo etape bus peržiūrima ŽIB papildoma veikla.

Bus kuriami prasmingesni pagrindiniai veikos rezultatų rodikliai

101

Trimetėje 2015–2017 m. darbo programoje EIT nurodė, kad bus įdiegta patobulinta stebėjimo sistema, „orientuota į rezultatus ir poveikį“. 2015 m. EIT pradėjo viešųjų pirkimų procedūrą dėl poveikiu pagrįstų PVRR ir įsteigė darbo grupę šiam konkrečiam klausimui spręsti. Be to, EIT ketina parengti specialius PVRR, kuriais bus vertinama žinių trikampio integracija.

EIT siekia įtraukti daugiau šalių

102

Iki šiol pagrindinis EIT veiklos principas buvo aukštos techninės kompetencijos siekimas, savo partneriams valstybėse narėse suteikiant pažangią mokslinių tyrimų ir inovacijų infrastruktūrą. EIT suprato, kad dėl to susidarė didelė geografinė ŽIB koncentracija keliose ES valstybėse narėse (žr. 86 dalį), ir sukūrė regioninę inovacijų sistemą – paramos mechanizmą, skirtą labiau skatinti inovacijas tam tikruose regionuose ir plačiau teikti EIT paramą. Norint tai pasiekti, nuo 2016 m. 10 % EIT įnašo, kasmet konkurso tvarka skiriamo ŽIB, bus skiriama regioninei inovacijų sistemai remti ir platinti.

Šiuo metu aptariami nauji partnerystės pagrindų susitarimai

103

Siekdamas savo veiklos sistemą suderinti su programos „Horizontas 2020“ sistema, EIT dėjo pastangas, kad 2015 m. ŽIB partneriai pasirašytų naujus partnerystės pagrindų susitarimus. Elgesio kodekse numatyti įdiegti valdymo principai ir siūlomos intelektinės nuosavybės teisių nuostatos sulaukė didelio pasipriešinimo. Todėl naujų partnerystės pagrindų susitarimų pasirašymas buvo atidėtas.

104

Darome išvadą, kad, nepaisant tinkamo veiklos pagrindo, dėl sudėtingos EIT veiklos sistemos ir valdymo problemų nukentėjo bendras jo veiklos efektyvumas. Dar nėra žinomas 2015 m. Komisijos ir EIT įgyvendintų veiksmų poveikis (žr. 96–1103 dalis). Reikėtų atsižvelgti į susijusias išvadas ir rekomendacijas ir imtis atitinkamų veiksmų.

Loginis pagrindas

105

EIT 2008 m. įsteigtas remiantis plataus užmojo novatoriška sumanymu – skatinti inovacijas integruojant visas tris žinių trikampio šalis. Ši priemonė sukurta remiantis tinkamais motyvais – silpnų sąsajų tarp švietimo, mokslo ir verslo sričių, nepakankamai išvystytos verslumo kultūros ir nelabai sėkmingo Europos mokslinių tyrimų rezultatų pritaikymo rinkoje (žr. 19–23 dalis). EIT – tai pirmoji ES iniciatyva, ES lygmeniu apimanti visą inovacijų ciklą – nuo laboratorijos iki rinkos – ir sutelkusi daugiau kaip 500 partnerių iš įvairių dalykinių sričių, pradedant akademinė bendruomene, mokslo darbuotojais ir baigiant įmonėmis, taip suteikiant galimybę sukurti kritinę masę, būtiną norint spręsti pagrindinius visuomenei kylančius uždavinius (žr. 89 ir 90 dalis).

Struktūra

106

Nors kai kurie specifiniai EIT funkciniai aspektai suplanuoti tinkamai (žr. 65–68 dalis), iš pat pradžių netinkamai apgalvotos kai kurios pagrindinės sąvokos ir strateginiai aspektai (žr. 24–64 dalis). Kadangi skaičiuojant mokėtiną sumą įtraukiama ir EIT nefinansuojama veikla, finansavimo modelis yra labai sudėtingas. EIT pabrėžiamas „stiprus sverto efektas“ dar neįrodytas.

1 rekomendacija. Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai turėtų pateikti pasiūlymą dėl EIT teisinio pagrindo pakeitimo, kuriuo būtų patobulintas EIT finansavimo modelis.

EIT nefinansuojama ŽIB veikla neturėtų būti įtraukiama į skaičiavimo pagrindą, kuriuo remiantis nustatomas EIT finansinis įnašas, skiriamas ŽIB, kaip tai buvo daroma pagal pradinį 2008 m. patvirtintą teisinį pagrindą, kuriuo remiantis buvo įsteigtas EIT. Panaikinus sąlygą dėl 25 % sąnaudų finansavimo, būtų gerokai palengvinta ŽIB partneriams tenkanti veiklos ir finansinių ataskaitų teikimo našta. Siekiant įrodyti, kad EIT sėkmingai pritraukia papildomą inovacijų finansavimą, turėtų būti įvertintas svorto efektas.

Kada tai turėtų būti įgyvendinta: kuo greičiau po 2017 m. vertinimo.

107

Esama pagrindinių veiklos procesų planavimo trūkumų. Atsižvelgiant į ŽIB partnerių poreikius, netinkamai nustatyta EIT finansinės paramos teikimo tvarka: dėl dotacijų teikimo metiniu principu ir nuolatinio vėlavimo pasirašyti susitarimus dėl dotacijų darosi sunku sklandžiai vykdyti EIT remiamą inovacijų veiklą (žr. 41–50 dalis). Dėl dotacijų mokėjimų ciklo finansiškai silpnesni partneriai, pavyzdžiui, MVĮ, patiria didelių suvaržymų, nes nėra finansiškai pajėgūs iš anksto finansuoti išlaidų (žr. 59 dalį).

2 rekomendacija. EIT susitarimas dėl dotacijos turėtų a) apimti ilgesnį laikotarpį nei kalendoriniai metai ir b) turėtų būti pasirašomas prieš pradėdant veiklą.

Taikant ilgesnę laiko perspektyvą, ne tik būtų užtikrintas didesnis ŽIB partnerių teisinis ir finansinis saugumas, bet ir būtų labiau konsoliduota inovacijų veikla, kaip numatyta ŽIB patvirtintoje daugiametėje strategijoje. Be to, taip būtų sumažinta administracinė našta, nes ŽIB partneriams reikėtų teikti mažiau metinių ataskaitų, ir būtų lengviau vertinti ŽIB veiklos rezultatus ilgesniu laikotarpiu. Jei susitarimai dėl dotacijų būtų pasirašomi laiku, būtų galima užtikrinti teisinį ir finansinį ŽIB inovacijų veiklos tęstinumą, taip išvengiant veiklos pertrūkių.

Kada tai turėtų būti įgyvendinta: sudarant susitarimus dėl dotacijų, įsigaliosiančius nuo 2017 m. sausio 1 d.

Igyvendinimas ir poveikis

108

Praėjus septyneriems metams nuo įsteigimo, EIT veikla vis dar nėra visiškai nepriklausoma nuo Europos Komisijos. Tai nėra daryti poveikį sukurtas institutas (žr. 70 ir 71 dalis). Mokant galutinę dotacijos išmoką, nepakankamai atsižvelgiama į ŽIB veiklos rezultatus (žr. 72 dalį). Kaip viena iš ES iniciatyvų, EIT yra unikali priemonė, tačiau ji per griežtai grindžiama bendrąja mokslinių tyrimų ir inovacijų programa (žr. 74 dalį). EIT turi per mažai išteklių ir praeityje buvo prastai valdomas (žr. 80–84 dalis).

3 rekomendacija. EIT turėtų peržiūrėti savo požiūrį į tai, kaip turėtų būti daromas poveikis. Šiuo tikslu jis turėtų siekti didesnio savarankiškumo ir pasinaudoti programos „Horizontas 2020“ teisinio pagrindo lankstumu. Pirmiausia jis turėtų patvirtinti specialias taisykles, kurios būtų pritaikytos ŽIB partnerių poreikiams. EIT turėtų išspręsti personalo įdarbinimo problemas, kad galėtų nuolat stebėti ŽIB veiklos efektyvumą.

EIT turėtų kuo greičiau tapti finansiškai nepriklausomas – iš pradžių Europos Komisija buvo numaciusi, kad tai bus padaryta iki 2010 m. EIT suteikus daugiau savarankiškumo, jo vadovavimo gebėjimai – būtina šios viešosios schemos prielaida – gali tik padidėti. Be to, EIT turėtų labiau vadovautis savo misijos formuluote ir, nustatydamas sau pritaikytas taisykles, tapti poveikio siekiančiu institutu. Būtina užpildyti laisvas darbo vietas ir užtikrinti vyresniosios vadovybės stabilumą.

Kada tai turėtų būti įgyvendinta: 2016 m.

109

EIT padėjo integruoti žinių trikampį ir paskatino ugdyti verslumo kultūrą. Vis dėlto, EIT veiklos rezultatus nuo veiklos pradžios (2010 m.) sunku įvertinti. Nėra patikimų ir tinkamų ataskaitų ir stebėjimo procedūrų, matoma tik keletas padarinių (žr. 51–53 dalis). ŽIB veiklai trūksta skaidrumo atrenkant EIT finansuotinas veiklos rūšis (žr. 87 ir 88 dalis).

4 rekomendacija. EIT turėtų parengti poveikiu pagrįstą analizę. Be to, EIT turėtų supaprastinti savo stebėjimo ir ataskaitų teikimo procesus.

Audito Rūmai palankiai vertina EIT sprendimą 2015 m. peržiūrėti savo rodiklius, įdiegiant naują pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių valdymo sistemą. Šiais rodikliais turėtų būti siekiama įvertinti kiekvienos ŽIB poveikį, nes dabartinės procedūros nesuteikia galimybės atlikti išsamios EIT finansuojamos veiklos rezultatų analizės. Pirmiausia reikėtų atkreipti dėmesį, kad dabar nepakankamai aiškiai parodomas inovacijų veiklos poveikis. Be to, siekdama patobulinti stebėjimo procedūras ir finansinę analizę (pirmiausia – MVĮ, taip pat ŽIB valdymo sąnaudų), EIT turėtų apsvarstyti galimybę standartizuoti visų ŽIB finansinių ataskaitų teikimo procedūras.

Kada tai turėtų būti įgyvendinta: 2016 m.

Šią ataskaitą priėmė IV kolegija, vadovaujama Audito Rūmų nario Milano Martino CVIKLO, 2016 vasario 3 d. Liuksemburge įvykusiame posėdyje.

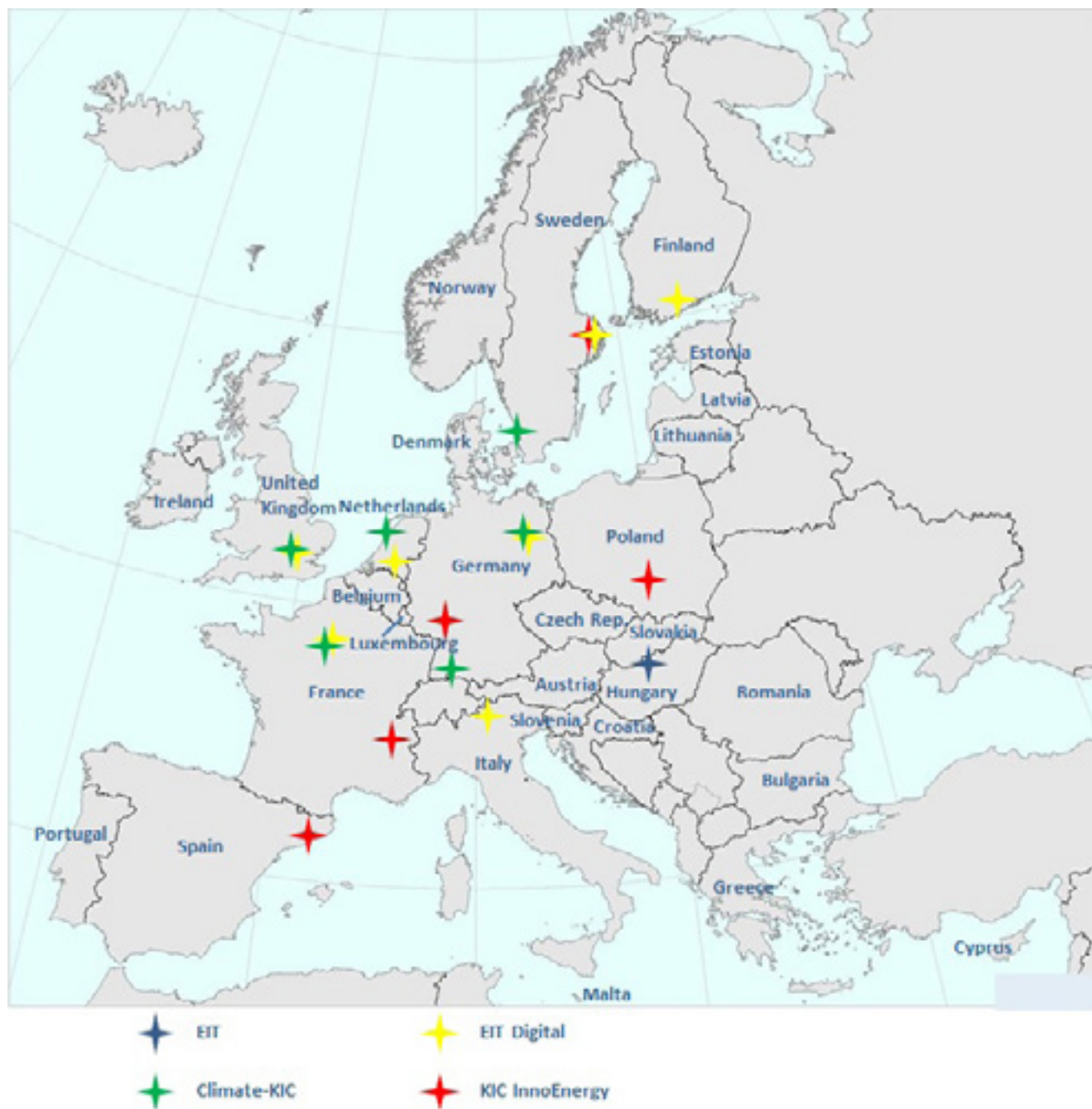
Audito Rūmų vardu

Pirmininkas

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

Europos regioniniai koordinavimo centrai

Šaltinis: remiantis Eurostatu.

EIT tikslai

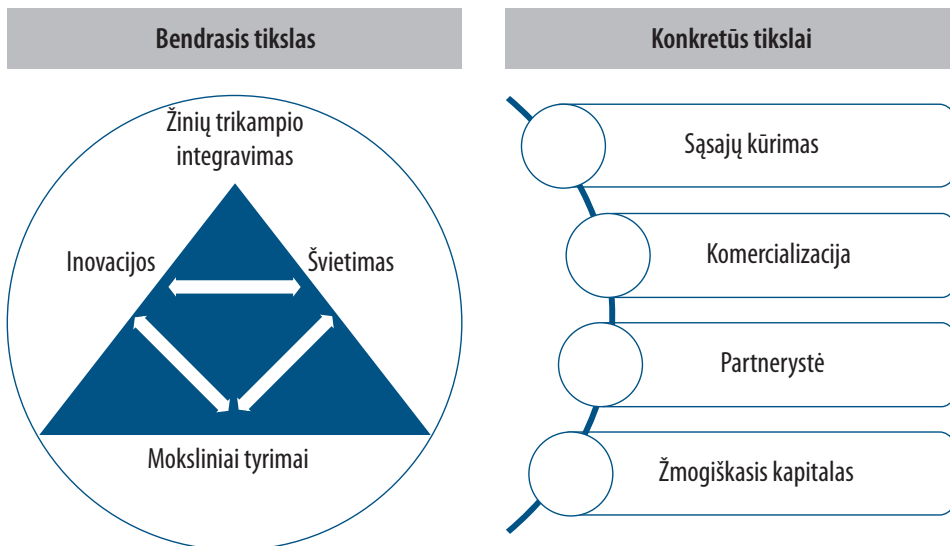
Bendrasis EIT tikslas – „prisidėti prie tvaraus Europos ekonominio augimo ir konkurencingumo stiprinant valstybių narių ir Sąjungos inovacinius gebėjimus, kad būtų sprendžiami svarbiausi Europos visuomenei kylantys iššūkiai. Jis to siekia skatindamas tarpusavio sąveiką ir bendradarbiavimą bei integruodamas aukščiausių standartų veiklą aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse, taip pat skatindamas verslumą.“¹

Programos „Horizontas 2020“ teisiniame pagrindė šis bendrasis tikslas išskaidytas į keturis 2014–2020 m. konkrečius tikslus²:

- o užmegzti sąsajas, švietimą ir verslumą integruojant į mokslinius tyrimus ir inovacijas;
- o patvirtinti veiklos principus ir rezultatais grindžiamą metodą;
- o pašalinti susiskaidymą pasitelkiant ilgalaikes integruotas partnerystes;
- o puoselėti didžiausią Europos inovacijų vertybę – ypatingai talentingus žmones.

EIT tikslai apžvelgti toliau pateiktoje **diagramoje**.

EIT tikslų apžvalga

Šaltinis: Europos Audito Rūmai.

1 Reglamento (ES) Nr. 1292/2013 3 straipsnis.
 2 Bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“.

Kiti mažesnio masto EIT tikslai:

- o gerinti EIT reputaciją siekiant pritraukti ir išlaikyti geriausias žinių trikampiui priklausančius novatorius;
- o užtikrinti ŽIB tvarumą;
- o skatinti MVĮ dalyvavimą.

Taigi EIT siekia sutelkti pačius geriausias žmones ir idėjas iš universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir privačių įmonių, kad užtikrintų kritinę masę, būtiną „stiprinant Sąjungos ir valstybių narių inovacinius gebėjimus ir stiprintų jų gebėjimą pasinaudojant mokslinių tyrimų rezultatais kurti didelės vertės produktus ir paslaugas“³. Būtent šį „stiprinimą“ EIT ir turėtų gebėti įrodyti.

3 Kaip nustatyta Sprendimo 1312/2013/ES 1.1 skirsnyje.

Santrauka

IV

Kad pašalintų veiklos veiksmingumo trūkumus, EIT ėmėsi tam tikrų priemonių. Su veiklos sistemos sudėtingumu susijusias problemas EIT sprendė įsteigdamas Supaprastinimo darbo grupę, parengdamas EIT stebėsenos strategiją bei laikydamasis gero valdymo ir finansinio tvarumo principų. Galiausiai EIT sustiprino savo lyderystės, valdymo ir administravimo struktūras.

VI a)

ŽIB papildoma veikla yra labai svarbi siekiant sutelkti privačiojo ir viešojo sektorių inovacijų diegimo pastangas. Vykdamas šią veiklą, taip pat vertinamas esamų struktūrų ir gebėjimų papildymas stiprinant inovacinius gebėjimus.

Komisija ir EIT pripažįsta, kad ŽIB papildomos veiklos ataskaitų teikimą ir stebėseną dar reikia svarstyti ir tobulinti. Siekdamas gerinti ŽIB papildomos veiklos (toliau – ŽPV), kaip EIT finansavimo modelio dalies, vykdymą, 2015 m. EIT atliko peržiūrą, kad užtikrintų, jog 2010–2014 m. laikotarpiu patvirtintos sumos yra proporcingos bei tinkamai susijusios su ŽIB pridėtinės vertės veikla (toliau – ŽPVV) ir kad buvo laikomasi ne daugiau kaip 25 proc. visų ŽIB sąnaudų finansavimo taisyklės. Be to, 2015 m., siekiant stiprinti ŽPVV ir ŽPV tarpusavio sąsają, pateikta papildomų rekomendacijų.

ŽPVV yra EIT finansuojama veikla, kurią, jeigu taikytina, vykdo organizacijos partnerės arba ŽIB juridiniai asmenys ir kuria prisidedama prie žinių trikampio – aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų – integracijos, taip pat prie ŽIB steigimo, administravimo ir veiksmų koordinavimo veiklos, ir padedama siekti bendrų EIT tikslų.

VI b)

Ilgalaikiai ŽIB ir EIT santykiai reglamentuojami partnerystės pagrindų susitarimu (toliau – PPS) ir plėtojami sutartiniu pagrindu – sudarant dotacijų susitarimus, daugiausia grindžiamus programos „Horizontas 2020“ modeliu. Kad būtų galima vykdyti ilgalaikį planavimą ir ŽIB strategijų bei veiklos vertinimą, prie PPS pridedama ŽIB strateginė darbo tvarkė. Dokumente pateikta ŽIB strategija, jos tikslai, numatomas poveikis ir pagal partnerystės pagrindų susitarimą vykdytina veikla, taip pat daugiametis veiklos modelis ir finansinis planas rinkos tikslams ir strateginiams etapams pasiekti. EIT skiria specialias metines dotacijas pagal PPS. Tai, kad dotacijos skiriamos kas metai, atspindi poreikį greitai prisitaikyti prie kintančios aplinkos, kurioje atsiranda inovacijos.

Be to, iš sėkmingai vykdomos įvairios EIT veiklos ir jos rezultatų – savo veiklą pradėjo vykdyti verslūs studentai, steigiamos pradedančiosios įmonės ir kuriamos verslo idėjos – matyti, kad EIT modelis tinka inovacinei veiklai vykdyti. Supaprastinimo darbo grupė siekia dar labiau padidinti veiklos veiksmingumą ir jau priėmė keletą konkrečių priemonių, taip pat tolesnio paprastinimo veiksmų planą.

VI c)

Finansinio tvarumo užtikrinimas yra vienas iš sudėtingiausių EIT misijos aspektų. 2015 m. kovo mėn. EIT nustačius finansinio tvarumo principus, padaryta pažanga siekiant finansinio tvarumo. 2014 m. įsteigtos dvi ŽIB yra gerai finansuojamos iš savo pačių lėšų: viena jų pirmaisiais savo veiklos metais gali visiškai padengti visas ŽIB juridinio asmens valdymo ir pridėtinės išlaidas. Žr. atsakymą į 38 dalies pastabas.

Kaip matyti iš to, kad įmonės sudaro 56 proc. visų ŽIB partnerių, verslas labai domisi EIT ir ŽIB inovacijų modeliu. Taip sukuriama didelės galimybės stiprinti įmonių dalyvavimą ŽIB veikloje, kaip išsamiai aprašyta atsakymuose į 56–58 dalių pastabas.

Remiantis EIT steigimo reglamentu, EIT turėtų veikti per kompetencija grindžiamas autonomiškas aukštojo mokslo įstaigų, mokslinių tyrimų organizacijų, bendrovių ir kitų suinteresuotųjų subjektų partnerystes. Kompetencijos principas reiškia, kad tam tikras finansavimas daugiausia teikiamas toms šalims, kuriose sutelkti didžiausi inovaciniai gebėjimai. Vis dėlto EIT ėmėsi pagrįstų iniciatyvų, kuriomis siekiama, taikant EIT Regioninę inovacijų sistemą (EIT RIS), EIT paramą paskirstyti didesniai šalių skaičiui. 2015 m. EIT paskelbtos naujosios EIT RIS gairės šiuo metu įgyvendinamos rengiant 2016 m. ŽIB veiklos planus ir taip užtikrinamas didesnis dalyvavimas. Galiausiai iš to, kad pastaraisiais mėnesiais ŽIB partnerių skaičius viršijo 800, o naujosios ŽIB naujus koordinavimo centrus atidaro visose Europos šalyse, matyti, kad finansavimas jau nebėra sutelktas tik keliuose šalyse ar skiriamas tik keliems partneriams.

VI d)

EIT atlieka išsamius ŽIB veiklos rezultatų vertinimus. EIT kasmet analizuoja ŽIB veiklos planų įgyvendinimą, remdamasis kiekybiniais veiklos rezultatų rodikliais ir išorės ekspertų bei EIT darbuotojų atliekamų kokybinių peržiūrų rezultatais. Platesniu mastu EIT taip pat vykdo ŽIB veiklos patikras vietoje ir temines peržiūras. Kartu taikant šias priemones, galima susidaryti labai išsamų ŽIB veiklos vaizdą.

2015 m. gruodžio 3 d. EIT valdyba priėmė išsamią stebėsenos strategiją, pagal kurią bus vertinami ŽIB veiklos rezultatai ir poveikis.

VII

Pagal savo struktūrą EIT yra, viena vertus, į poveikį orientuotas institutas, kita vertus, atsakingas Bendrijos lėšų teikėjas. EIT negali skirti lėšų be teigiamų rezultatų garantijos, kaip ir negali to daryti nepatenkinamų rezultatų atveju. EIT nuosekliai tobulino savo ŽIB veiklos rezultatų tikrinimo veiklą. Neseniai, atlikęs vienos ŽIB veiklos rezultatų vertinimą, EIT atmetė tos ŽIB prašymą padengti daugiau kaip 1,5 mln. EUR veiklos sąnaudas. EIT toliau tobulino savo atliekamą poveikio vertinimą: per paskutinę pavasario peržiūrą EIT valdyba ir ŽIB daugiausia dėmesio skyrė veiklos poveikiui; pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių peržiūra siekiama padidinti veiklos poveikį; nustatyti finansinio tvarumo principai ir šiuo metu atliekama poveikio fondo įsteigimo galimybių studija yra įrodymas, kad EIT tebeskiria daug dėmesio ŽIB veiklos poveikiui ir jos rezultatams (taip pat žr. atsakymus į 71–73 dalių pastabas).

VIII

Komisija ir EIT yra įsitikinę, kad 2015 m. pradėtomis įgyvendinti priemonėmis, įskaitant 97–105 dalyse aprašytas priemones, sprendžiamos pagrindinės Audito Rūmų nustatytos problemos.

IX 1)

Komisija ir EIT rekomendacijai pritaria.

IX 2) a)

Komisija ir EIT iš dalies pritaria rekomendacijai ir išnagrinės, kiek būtų galima dar pailginti dotacijos susitarimo galiojimo laikotarpį.

IX 2) b)

Komisija ir EIT rekomendacijai pritaria.

IX 3)

EIT ir Komisija rekomendacijai pritaria.

IX 4)

Komisija ir EIT rekomendacijai pritaria. Dar 2015 m. EIT pradėjo skirti daug dėmesio veiklos poveikiui ir tą darys toliau.

Įvadas

2 langelis. Inovacijos apibrėžtis

Nuo įsteigimo 2008 m. (Reglamentas (EB) Nr. 294/2008) EIT vykdė veiklą remdamasis inovacijos apibrėžtimi, apimančia naujų rinkų ir naudos visuomenei kūrimą. Šiame dokumente vartojamą apibrėžtį EBPO atnaujino, kad į šią platesnę inovacijos koncepciją būtų atsižvelgta rengiant EBPO 2010 ir 2015 m. inovacijų strategijas¹.

EIT misija, taigi ir jos tikslai, grindžiami inovacijos apibrėžtimi, apimančia visuomeninius tikslus.

Pastabos

25

Švietimo ir kultūros GD (kuris taip pat visapusiškai dalyvauja programoje „Horizontas 2020“ vykdydamas Marie Skłodowskos-Curie veiksmus) paskyrimas pagrindiniu už EIT veiklą atsakingu subjektu iš tiesų buvo būdas užtikrinti, kad aukštojo mokslo sektorius užimtų deramą vietą vykdant žinių trikampio integraciją, kuri yra itin svarbi EIT. Pagrindinis tam užtikrinti skirtas mechanizmas yra EIT valdyba, kurioje visada buvo užtikrinamas proporcingas įvairių trikampio šalių dalyvavimas. Komisija (Švietimo ir kultūros GD) imasi būtinų veiksmų, kad užtikrintų deramą atitinkamų Komisijos tarnybų veiklos koordinavimą.

1 2015 m. EBPO inovacijų strategija, 15 psl. <http://www.oecd.org/sti/OECD-Innovation-Strategy-2015-CMIN2015-7.pdf>; „Taikymo sritis yra susijusi ne tik su mokslu ir technologijomis, bet ir su investicijomis į įvairių rūšių žiniomis grindžiamą turta, apimančių ne tik MTTP. Socialinės ir organizacinės inovacijos, įskaitant naujus verslo modelius, tampa vis svarbesnės technologinėms inovacijoms papildyti.“

2010 m. EBPO inovacijų strategija, 20 psl. <http://www.oecdbookshop.org/browse.asp?pid=title-detail&lang=en&ds=&ISB=9789264084704>: „Taip apibrėžta inovacija yra aiškiai platesnė sąvoka nei vien MTTP ir jai įtakos turi daug įvairių veiksnių – kai kuriems iš jų poveikį gali daryti politika. Inovacijos gali būti diegiamos bet kuriame ekonomikos sektoriuje, įskaitant valstybines paslaugas, pvz., sveikatos priežiūrą ar švietimą.“

Programos „Horizontas 2020“ nuoroda – https://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/support/reference_terms.html.

26

Švietimo ir kultūros GD užtikrina įvairių Komisijos tarnybų veiklos koordinavimą, kuris vykdomas ŽIB ir EIT tiesiogiai bendraujant su atitinkamomis Komisijos tarnybomis. Švietimo ir kultūros GD sukūrė įvairių būdų, kaip sklandžiau užtikrinti, kad koordinavimas būtų vykdomas nebe veiklos, o strateginiu lygmeniu. Kasmet Švietimo ir kultūros GD organizuoja vienos dienos konferenciją su praktiniais seminarais, per kuriuos ŽIB ir EIT atstovai susitinka su įvairių Komisijos GD tarnybų atstovais. Prireikus palengvinti bendradarbiavimą, taip pat organizuojami neoficialūs EIT ir Komisijos tarnybų arba ŽIB ir Komisijos tarnybų *ad hoc* susitikimai. Prieš priimant trimetę darbo programą, kurią rengiant oficialiai dalyvauja visi GD, Švietimo ir kultūros GD taip pat koordinuoja tarpžinybinę konsultaciją. Visos susijusios Komisijos tarnybos dalyvauja tarpžinybinės iniciatyvinės grupės veikloje atliekant EIT laikotarpio vidurio peržiūrą.

EIT taip pat reguliariai ir tiesiogiai bendrauja su Komisijos tarnybomis, visų pirma, su Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD bei Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ GD, tačiau ne tik su jais. Pavyzdžiui, EIT palaiko tiesioginius ryšius su Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD dėl kito ŽIB konkurso arba dėl galimybės naudotis programos „Horizontas 2020“ IT priemonėmis. Organizuodamas metinį susitikimą, Švietimo ir kultūros GD remia dvišalius EIT ir tarnybų susitikimus, kuriuose koordinuojamas su konkrečių iniciatyvų rengimu susijęs metų darbas.

2015 m. EIT regioninės integracijos programoje ir pažangiosios specializacijos strategijose nustatytais bendrais tikslais užmegzti svarbūs Švietimo ir kultūros GD, EIT ir Regioninės ir miestų politikos GD tarpusavio ryšiai.

27

EIT inovacijų modeliui abiejų rūšių veikla yra labai svarbi: taip atspindimas tikslas esamas struktūras ir gebėjimus (papildoma veikla) papildyti stiprinant inovacinius gebėjimus (EIT finansuojama veikla). Komisija ir EIT mano, kad ŽIB pridėtinės vertės veikla ir ŽIB papildoma veikla sudaro nuoseklią inovacijų diegimo veiklą.

29

ŽIB papildomos veiklos koncepcija iš pat pradžių nebuvo pakankamai išsamiai apibrėžta, tačiau ilgai apibrėžtis buvo patikslinta (taip pat žr. 100 ir 101 dalis).

Nepakankama EIT finansuojamos veiklos ir papildomos veiklos sąsaja, į kurią čia atkreipė dėmesį Audito Rūmai, buvo pripažinta, o pirmąjį 2015 m. pusmetį EIT įgyvendino pokyčius, kuriais bus sugriežtintas šios sąsajos tikrinimas veiklos planavimo etape.

31

EIT gerokai sustiprino EIT finansuojamos veiklos ir ŽIB papildomos veiklos sąsają. Į 2015 m. veiklos planą ir dotacijų susitarimus pirmą kartą įtrauktas šių dviejų rūšių veiklos proporcingumo principas. Nuo 2016 m. ši sąsaja dar labiau sustiprinta: dabar EIT atlieka ŽIB papildomos veiklos peržiūrą ŽIB metinių veiklos planų vertinimo etape. Šių pokyčių rezultatai bus matomi 2016 m.

EIT taip pat atsižvelgia į kiekvienos rūšies konkrečios papildomos veiklos rezultatus ir poveikį. Jeigu gaunami geri rezultatai, gali būti patvirtintos palyginti didelės ŽIB papildomos veiklos sąnaudos. ŽIB papildomos veiklos sąnaudos turi būti proporcingos EIT finansuojamos veiklos sąnaudoms ir (arba) numatytajam poveikiui, todėl palyginti didelės ŽPV sąnaudos taip pat gali būti patvirtintos, jeigu toji veikla turi didelį poveikį, kuriuo būtų prisidedama prie ŽIB misijos įgyvendinimo.

32

Pradedant nuo 2016 m. veiklos plano ciklo, EIT griežtina EIT finansuojamos veiklos ir ŽIB papildomos veiklos tikrinimą programavimo etape, t. y. vertindamas veiklos planus. Taigi ŽIB nebegalės ataskaitų teikimo etape be EIT pritarimo pakeisti suplanuotos ŽIB papildomos veiklos ir nebekils abejonių dėl to, ar ŽIB papildomos veiklos sąnaudos ataskaitų teikimo etape bus patvirtintos.

3 langelis. ŽIB papildomos veiklos, kuri nėra „aiškiai susijusi“ su EIT finansuojama veikla, pavyzdys

Papildoma veikla prie ŽIB tikslų įgyvendinimo prisidedama dviem būdais. Šia veikla gali būti papildoma EIT finansuojama veikla arba ji gali sudaryti pagrindą, kuriuo remdamasis EIT gali finansuoti tolesnę inovacijų diegimą. ŽIB papildomos veiklos tik kaip finansavimo svarto naudojimas yra per siauras požiūris į inovacijas.

Be to, rengdamas metinių veiklos planų gaires, EIT dar patobulino ŽIB skirtas rekomendacijas dėl ŽPV.

33

Inovacijos nėra diegiamos atskirai, tam reikalinga papildoma veikla ir tinklai, į kurias būtų galima įtraukti EIT finansuojamą veiklą.

Tačiau Komisija ir EIT sutinka, kad reikia daugiau dėmesio skirti tam, kaip apibrėžti papildomą veiklą ir kaip tiksliau įvertinti EIT finansavimo svarto poveikį. Todėl Komisija ir EIT palankiai vertina Audito Rūmų pasiūlymus. EIT šia linkme jau ėmėsi atitinkamų veiksmų.

35

ŽIB papildoma veikla, kuria naujai pridėtinės vertės veiklai sukuriama žinių bazė, logiškai vertinant, visada bus „praieityje vykdyta“ veikla ta prasme, kad konkreči ŽIB papildoma veikla užbaigiama prieš pradedant vykdyti EIT finansuojamą veiklą.

Kai kurių rūšių ŽIB papildoma veikla iš esmės nebus pridėtinė. Tačiau ši veikla bus EIT finansuojamos veiklos pagrindas. Vėliau tokia EIT finansuojama veikla gali būti sukurtas papildomas svarto poveikis, nes ją vykdant sukuriami produktai, procesai arba paslaugos, iš kurių gaunama ekonominė grąža. Jeigu nebūtų vykdoma pirminė ŽIB papildoma veikla, negalėtų atsirasti ir ja grindžiamos EIT finansuojamos veiklos rezultatai. Dėl šios priežasties praieityje vykdyta ŽIB papildoma veikla yra reikalinga EIT inovacijų modelyje.

Kartu Komisija ir EIT sutinka, kad į tokią ŽIB papildomą veiklą negali būti tiesiogiai atsižvelgiama apskaičiuojant EIT finansuojamos veiklos finansinio svarto poveikį.

Kaip paaiškinta pirmiau, papildoma veikla yra labai svarbi, kad inovacijų sistemos galėtų veiksmingai veikti, ir atitinka daugiametę perspektyvą.

4 langelis. Sverto poveikio negalima vertinti remiantis praeityje vykdyta veikla

Papildoma veikla yra būtina EIT finansuojamos veiklos pagrindui sukurti arba jai papildyti. Ne visa papildoma veikla gali būti laikoma sukuriančia sverto poveikį, todėl sverto poveikiui įvertinti reikalingos geresnės apibrėžtys.

37

Nepiniginiai įnašai, atliekami kaip papildoma veikla, arba įnašai grynaisiais pinigais, kuriais prisidedama prie papildomos veiklos, yra labai svarbūs, kad inovacijų sistemos galėtų tinkamai veikti.

5 langelis. Nepridėtinės ŽIB papildomos veiklos pavyzdys

Naujų studentų įtraukimas visada yra susijęs su papildomomis sąnaudomis: laiku, kurį dėstytojai turi skirti konsultacijoms, laboratorinės įrangos naudojimui (ypač tada, kai praktika yra svarbi sudedamoji kursų dalis), stažuocių įmonėse valdymu (šiuo atveju reikalingas asmeninis kuravimas) ir naudojimusi universiteto paslaugomis. Štai kodėl EIT nefinansuojamos studentų mokymo sąnaudos gali būti pagrįstos kaip su EIT finansuojamais kursais susijusios diferencijuotos ŽPV sąnaudos.

38

Finansinis tvarumas neturėtų būti suprantamas kaip visiškas EIT finansavimo ŽIB nutraukimas, tačiau EIT finansavimas sumažės iki „iš anksto nustatyto minimalaus lygio“, kaip apibrėžta EIT valdybos 2015 m. kovo 5 d. priimtame sprendime „ŽIB finansinio tvarumo principai“.

Vis dar reikia įrodyti, kad 15 metų nepakanka strategijai, kuria siekiama finansinio tvarumo, parengti ir sėkmingai įgyvendinti.

EIT fondas įsteigtas tam, kad veiktų kitu lygmeniu ir kitokiu tikslu nei ŽIB. ŽIB renka lėšas ir užsitikrina finansavimą, tikėdamosi galimos investicijų grąžos, ir gali gauti pajamų iš savo pačių veiklos, o EIT fondas to niekada nedarė.

39

Nors pripažįstama, kad bus labai sunku užtikrinti finansinį tvarumą, šiuo metu dar per anksti daryti išvadas. 2015 m. inovacijų strategijoje EBPO pabrėžia, kad, vertinant investicijų grąžą inovacijų srityje, reikia žvelgti iš ilgalaikės perspektyvos. Taigi pirmų penkerių metų ŽIB veiklos duomenų nepakanka, kad būtų galima padaryti išvadas dėl ilgalaikio finansinio tvarumo.

EIT didina savo pastangas šioje srityje. Laikydamasis ŽIB finansinio tvarumo principų, EIT šiuo metu rengia ŽIB finansinio tvarumo ataskaitų šabloną, kuris bus įtrauktas į ataskaitų teikimo gaires siekiant užtikrinti, kad ŽIB tinkamai teiktų ataskaitas apie savo pajamas. Iš 2016 m. veiklos planų ir EIT ekspertų atliekamų jų vertinimų jau matyti didelė pažanga. Visos ŽIB tai įtraukė į savo prioritetinius tikslus, ir veikla atitinkamai peržiūrima, kad iš jos būtų galima gauti pajamų. Pavyzdžiui, viena iš naujų ŽIB savo lėšomis finansuoja visas savo valdymo ir pridėtinės išlaidas, o tai yra gera pradžia norint tapti finansiškai tvaria organizacija.

ŽIB padaryta pažanga siekiant finansinio tvarumo bus įvertinta 2016 m., gavus pirmąsias ataskaitas. Laikantis finansinio tvarumo principo, ŽIB veikla bus nuodugniau vertinama pagal EIT per septynerius metus padarytą pažangą. EIT taip pat įsteigė darbo grupę, pasamdė ekspertą ir pradėjo įgyvendinti kelias iniciatyvas, kuriomis siekiama padėti ŽIB siekti finansinio tvarumo.

Dėl visų šių priežasčių dar per anksti daryti išvadas dėl ŽIB finansinio tvarumo po dešimties metų.

42

Veiklos planų keitimas juos įgyvendinant yra nuolatinis procesas, kuriuo užtikrinamas pakankamai didelis lankstumas, susijęs su inovacijų projektų įtraukimu net paskutiniaisiais dotacijų susitarimų galiojimo mėnesiais. 2010–2014 m. ŽIB plačiai naudojo šią galimybę. 2014 m. EIT patvirtino penkis pakeitimus, kuriuos sudarė nauja ŽIB veikla.

Be to, 2014 m. ŽIB veiklos planų rengimo gairėse ŽIB leista į veiklos planą įtraukti konkrečiai neįvardytą ŽIB pridėtinės vertės veiklą, kuriai būtų skirta iki 15 proc. biudžeto. Šio metodo analogiškai laikomasi ir 2015 m., t. y. į veiklos planus įtraukiamas naujos veiklos pasirinkimo proceso aprašymas ir, kai turimi išsamūs duomenys, pateikiama tiksli veiklos apibrėžtis.

Be to, ŽIB turi galimybę be EIT pritarimo perskirstyti iki 100 proc. savo biudžeto tarp tai pačiai biudžeto išlaidų kategorijai priklausančių veiklos rūšių ir iki 20 proc. – tarp skirtingų biudžeto išlaidų kategorijų. Ši nuostata yra gerokai lankstesnė ir palankesnė nei bet kurioje kitoje ES programoje ir taip dar kartą įrodoma, kad pokyčiams remti sparčiai reaguojančioje aplinkoje, kurioje reaguojama į inovacijų projektų poreikį, sukurti specialūs mechanizmai.

43

EIT metinis biudžetas priklauso nuo to, kokia suma bus patvirtinta rengiant metinį ES biudžetą, paprastai N – 1 metų gruodžio mėn. EIT biudžetiniai įsipareigojimai negali būti didesni nei ES biudžete patvirtinta lėšų suma. Dėl šios priežasties EIT pasirašo metinius dotacijų susitarimus su ŽIB. Tačiau šiuo metu nagrinėjamos papildomos priemonės, kuriomis siekiama atsižvelgti į daugiamečių kai kurių veiklos rūšių aspektą, – visų pirma per Supaprastinimo darbo grupę.

44

EIT konkurencija grindžiamas finansavimas skiriamas remiantis biudžeto sudarymu pagal veiklos rezultatus, kuriam iš esmės būdingas neužtikrintumas ir atlyginama už išskirtinius laimėjimus ir padarytą poveikį. Ilgalaikio užtikrinimo dėl finansavimo suteikimas gali pakenkti, jeigu laikomasi į rezultatus ir poveikį orientuoto požiūrio.

Be to, kaip nurodyta atsakymuose į 41 ir 44 dalių pastabas, ŽIB turi įvairių priemonių, kuriomis gali apsisaugoti nuo trumpalaikių finansavimo pokyčių. Tai yra bendrosios finansų rinkos priemonės ir lankstumas rengiant veiklos planus.

6 langelis. Europos strateginių investicijų fondas (ESIF)² ir jo įtaka EIT biudžetui – Antra pastraipa

Nors 2016 m. ŽIB finansavimas iš tiesų buvo sumažintas, jo vis vien užtenka, kad trys brandžios ŽIB toliau galėtų vykdyti pakankamai didelės apimties veiklos planus, o dvi naujai įsteigtos ŽIB galėtų sparčiai vystyti savo veiklą. 2016 m. trims brandžioms ŽIB skirta daugiau kaip 233 mln. EUR, o dviem naujoms ŽIB – 41 mln. EUR.

² Nuomonė Nr. 4/2015 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos strateginių investicijų fondo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1291/2013 ir (ES) Nr. 1316/2013, pasiūlymo.

45

Pusiausvyrai užtikrinti, svarstant dėl metinių dotacijų susitarimų netinkamumo pateiktus argumentus, reikėtų atsižvelgti į iniciatyvas, kurių EIT imasi, kad suderintų metines ir daugiametes perspektyvas. Svarbu pabrėžti, kad į daugiametę perspektyvą atsižvelgiama skiriant metinį konkurencija grindžiamą finansavimą. Be to, skiriant metinį finansavimą ŽIB, be konkurencija grindžiamo finansavimo dar yra pagalbinio finansavimo elementas. Pagalbinis finansavimas visoms ŽIB paskirstomas vienodai ir yra gerai užtikrintas. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad PPS suteikiamas teisinis pagrindas ir nustatomas EIT „įsipareigojimas“ remti ŽIB ilgalaikėje perspektyvoje. Kaip išdėstyta pirmiau, metiniam dotacijų mokėjimo ciklui būdingas lankstumas – kasmet nutraukti esamus ir įtraukti naujus inovacijų projektus, t. y. taikant metinį ciklą, su atskiromis veiklos rūšimis susijęs lankstumas išlieka, tačiau nustatoma bendra planavimo sistema.

46

Švietimas yra vienas svarbiausių EIT veiklos ramsčių. EIT ypač stengiasi užtikrinti, kad jo švietimo programos būtų deramai finansuojamos. Kiekvienai ŽIB skiriant garantuotą pagalbinį finansavimą, kuris sudaro nemažą biudžeto dalį, sumažinamas su daugiamete prioritetine veikla, pvz., mokymo programomis, susijęs neapibrėžtumas.

47

Teikiant pagalbinį finansavimą, mažinama rizika, kad bus nutraukta didelė dalis programos projektų.

Žr. Komisijos ir EIT atsakymą į 41 ir 44 dalių pastabas.

48

Svarbiu EIT finansavimo modelio pagalbinio finansavimo elementu suteikiamas tam tikras ilgalaikio planavimo užtikrintumas.

Žr. Komisijos ir EIT atsakymą į 41 ir 44 dalių pastabas.

49

Dėl EIT biudžeto metinio pobūdžio ir dėl to, kad ES biudžetas paprastai nepriimamas iki gruodžio mėn. vidurio, atitinkamų metų dotacijų susitarimai negali būti pasirašyti iki tų konkrečių metų sausio 1 d. Šį klausimą 2011 finansinių metų specialiojoje metinėje ataskaitoje pirmą kartą sprendė Europos Audito Rūmai, o EIT pateikė pastabas. EIT įsipareigojo sutrumpinti laikotarpį nuo ŽIB veiklos planuose apibrėžto veiksmo įgyvendinimo pradžios iki dotacijų susitarimų pasirašymo. Dėl šių pastangų atitinkamai 2013 ir 2014 m. vasario mėn. su trimis ŽIB pasirašyti 2013 ir 2014 m. dotacijų susitarimai.

2015 metai buvo išskirtiniai – ŽIB paprašė atidėti naujos PPS taikymą, kad galėtų geriau išsiaiškinti konkrečių nuostatų poveikį EIT, ŽIB ir Europos Komisijai, derinant PPS nuostatas su programos „Horizontas 2020“ taisyklėmis. Be to, kadangi buvo reikalingos teisinės konsultacijos, Komisija ilgiau nei paprastai užtruko patvirtinti naujus dotacijų susitarimus *ex ante*. EIT tikisi, kad nuo 2016 m., kai jau bus parengtos naujos PPS, dotacijų susitarimai vėl bus pasirašomi laiku, t. y. vėlyvas PPS pasirašymas 2015 m. buvo vienkartinis įvykis.

50

Nors iki 2015 m. tai buvo įprasta praktika, ŽIB tam tikromis sąlygomis, pvz., panaudojusios ankstesnes išankstinio finansavimo išmokas ir prisiėmusios tam tikrus tarpinių ataskaitų teikimo įsipareigojimus, galėjo prašyti papildomų išankstinio finansavimo išmokų.

Nors EIT norėtų skirti iki 70 proc. paskirtos dotacijos dydžio išankstinio finansavimo išmokas, kad padėtų ŽIB valdyti savo finansinę padėtį, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad išankstinio finansavimo išmokų dydis priklauso nuo galimybės skirti mokėjimų asignavimus, o šių aplinkybių EIT nekontroliuoja. Numatoma, kad 2016 m. dotacijos susitarimo išankstinio finansavimo suma sieks apie 60 proc. paskirtos dotacijos.

ŽIB, kaip galingi inovacijų tinklai, apimantys stiprius pramonės partnerius ir universitetus, turi galimybę sutvarkyti grynųjų pinigų srautus, pvz., pasiimdamos paskolas iš banko, kaip jau įrodė kai kurios ŽIB. Taip jos įgyja galimybę didinti išankstinį finansavimą partneriams arba paramos gavėjams (pvz., studentams arba pradedančiosioms įmonėms), kurie priešingu atveju turėtų su grynųjų pinigų srautu susijusių problemų.

51

2015 m. gruodžio 3 d. EIT valdyba priėmė EIT stebėsenos strategiją, pagal kurią bus vertinami programai „Horizontas 2020“ skirti, paties EIT ir ŽIB veiklos poveikio bei ŽIB veiklos rezultatų duomenys. Be to, EIT aktyviai prisideda prie programos „Horizontas 2020“ 2014 m. metinės stebėsenos ataskaitos rengimo ir jam ataskaitoje bus skirtas atskiras skirsnis.

52

Anksčiau esminių PVRR pakeitimai buvo atliekami siekiant patikslinti jų koncepciją ir (arba) reikšmę, kad įvairioms ŽIB būtų užtikrintos vienodos veiklos sąlygos ir būtų reaguojama į kintantį ŽIB pobūdį. Pakeitimai atlikti po konsultacijų su ŽIB, siekiant atsižvelgti, be kita ko, į ŽIB veiklos sektorių ir platesnės aplinkos skirtumus.

Todėl ilgainiui PVRR pakeitimais bus tiesiogiai sprendžiama 52 dalyje apibūdinta problema.

53

EIT atlieka išsamias analizes, kad ŽIB palygintų remdamasis keliais veiksniais, o ne vien esminiais PVRR. ŽIB veiklos planų įgyvendinimas vertinamas remiantis ir kiekybiniais veiklos rezultatų rodikliais, ir išorės ekspertų bei EIT darbuotojų atliekamų kokybinių peržiūrų rezultatais. Platesniu mastu EIT taip pat vykdo ŽIB veiklos patikras vietoje ir temines peržiūras. Kartu taikant šias priemones, galima susidaryti labai išsamų įspūdį apie ŽIB skirtumus.

54

EIT pripažįsta, kad padariniai ir poveikis gali būti vertinami tik derinant ir kokybinius, ir kiekybinius rodiklius. Į tai visapusiškai atsižvelgiama 2015 m. gruodžio mėn. EIT valdybos priimtoje EIT stebėsenos strategijoje, taip pat atliekant nuolatinę PVRR peržiūrą, kaip nurodyta 102 dalyje.

55

Verslo bendruomenei aktyviai atstovaujama ŽIB valdymo organuose ir ji atlieka pagrindinį vaidmenį rengiant ŽIB strategijas. Toliau pateiktas nebaigtinis atitinkamų pramonės sektorių atstovų ŽIB valdybose sąrašas:

- „EIT Digital“: „Deutsche Telekom AG“, „Philips“, „Nokia“, „British Telecom“, „Alcatel-Lucent“, „Ericsson“;
- „Climate KIC“: „Bayer Technology Services GmbH“, „GDF Suez“, „South Pole Carbon“, „Velux A/S“;
- „KIC InnoEnergy“: „Total SA“, „Gas Natural Fenosa“, „Electricité de France“, „ABB AB“, „Areva SA“.

56

EIT teikiamas finansavimas dotacijomis nėra pakankamas dalyvavimo ŽIB veikloje rodiklis. Pavyzdžiui, aukštajam mokslui skiriamu finansavimu siekiama remti labiau į verslumą orientuotas mokymo programas ir universitetą baigiančius studentus, nes tai yra tiesiogiai naudinga verslui. Vertinant dalyvavimą, reikėtų atsižvelgti į partnerių skaičių, nes tai yra tiesioginis ŽIB patrauklumo matas, taip pat į remiamos veiklos pobūdį, o ne į institucijas, kuri ją įgyvendina, rūšį.

57

EIT ir ŽIB buvo įsteigti tam, kad spręstų visoje ES paplitusią menko universitetų ir įmonių bendradarbiavimo problemą. Todėl verslo bendruomenei gausiai atstovaujama ŽIB valdymo organuose ir ji atlieka pagrindinį vaidmenį rengiant ŽIB strategijas. Vis dėlto reikėjo tikėtis, kad iš pradžių, siekiant užtikrinti norimą universitetų ir įmonių bendradarbiavimo lygį, kils problemų. Kad išspręstų šias problemas, EIT keičia savo veiklos planų rengimo gaires ir teikia strateginius pasiūlymus ŽIB. ŽIB taip pat keičia savo vidaus taisykles ir procedūras.

Iš EIT ir ŽIB šioje srityje pasiektos pažangos matyti, kad ŽIB modelis yra tinkamas ilgalaikiam universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių bendradarbiavimui plėtoti, ir mes esame įsitikinę, kad ateityje rezultatai toliau gerės.

58

Nors EIT nėra nustatęs tikslinio rodiklio, kokia biudžeto dalis turi būti skirta MVĮ, tačiau jis turi nustatęs kiekybiškai išreikštus MVĮ steigimo tikslus. EIT įsteigtos pradedančiosios MVĮ yra vienas iš EIT PVRR, todėl tai yra labai skatinama. 2014 m. trys pirmosios bangos ŽIB pranešė, kad įsteigta 90 naujų pradedančiųjų įmonių, iš kurių visos pagal Komisijos rekomendacijoje (C(2003) 1422) nustatytą apibrėžtį yra MVĮ. Be to, daugelis kitų mažų įmonių buvo remiamos teikiant papildomas dotacijas arba teikiant paslaugas ŽIB verslo greitintuvuose.

59

EIT pasiekė išskirtinių rezultatų skatindamas ir remdamas MVĮ dalyvavimą inovacijų diegimo veikloje.

Daugelis EIT veiklos rūšių skirta būtent MVĮ. Kaip finansinę paskatą 2010–2013 m. laikotarpiu EIT netgi taikė specialią nuo ES finansinio reglamento nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal kurią MVĮ, kaip ŽIB partnerėms, buvo leidžiama reikalauti padengti ne tik tiesiogines sąnaudas, bet ir 40 proc. netiesioginių sąnaudų, o bendrovėms, kurios nėra MVĮ, – tik 20 proc.

Kalbant apie tikslinę paramą esamoms MVĮ, ŽIB partnerystėse sukuriama patikima ekosistema, kurioje MVĮ gali gauti paramą. Todėl esamos MVĮ, turinčios išskirtines inovacijų diegimo galimybes, turi idealias sąlygas prisijungti prie ŽIB partnerystės ir pasinaudoti EIT siūloma parama. Taigi vis daugiau MVĮ dalyvauja ŽIB veikloje kaip partnerės ir kaip ŽIB papildomų dotacijų bei verslo kūrimo ir greitinimo paslaugų gavėjos.

60

Siekdamos tapti finansiškai tvariomis ir turėdamos galimybę naudotis finansinėmis priemonėmis (pvz., bankų paskolomis) bei kitais nei EIT finansavimas pajamų šaltiniais, ŽIB gali užtikrinti, kad mokėjimai MVĮ būtų atliekami laiku, neatsižvelgiant į tai, kada gaunamas EIT finansavimas. EIT negali ŽIB nustatyti mokėjimo sąlygų, kurios reglamentuojamos sutartiniais santykiais su jų partneriais, nes ŽIB šiuo atžvilgiu yra nepriklausomos. Tačiau, palyginti su visos programos biudžetu, pagalbinais mokėjimai MVĮ yra riboto dydžio, todėl ŽIB turi galimybę, užtikrindamos tinkamą grynųjų pinigų srauto valdymą, didinti išankstines išmokas MVĮ (Komisijos ir EIT atsakymuose į 41 ir 44 dalių pastabas pateikiami kiti ŽIB finansavimo lankstumo pavyzdžiai).

61

EIT sistemingai renka informaciją apie naujų ŽIB partnerių padėtį prisijungiant prie ŽIB. Todėl EIT turi naujausią informaciją apie ŽIB partnerių, kurie yra MVĮ, skaičių.

Be to, pirmaisiais ŽIB gyvavimo metais daugumą jos partnerių sudaro didesnės organizacijos, nes jos visų pirma gali parengti gerą strateginę darbotvarkę ir sėkmingą pasiūlymą, kad būtų pasirinktos kaip ŽIB. MVĮ paprastai prie ŽIB prisijungia vėliau, kai jų dalyvavimas gali naudingai papildyti jau sukurtų partnerystių veiklą.

Pavyzdžiui, „KIC InnoEnergy“ 2010–2013 m. laikotarpiu kaip ŽIB partneres turėjo 25 MVĮ. Tačiau 2014 ir 2015 m. prie „KIC InnoEnergy“ prisijungė atitinkamai 55 ir 50 naujų MVĮ, todėl MVĮ partnerių padaugėjo iki 130.

Daugelis MVĮ dalyvauja EIT ir ŽIB programoje ir, sudarydamos subrangos sutartis su kitais ŽIB partneriais, pvz., universitetais, mokslinių tyrimų centrais arba pramonės įmonėmis, arba teikdamos jiems papildomas dotacijas, yra galutiniai EIT dotacijų gavėjai. ŽIB verslo greitinimo ir inkubavimo programos visų pirma yra skirtos naujai įsteigtoms MVĮ, o EIT turi PVR, kuriuo stebimas naujų MVĮ steigimas. ŽIB partnerystėse daugėjant MVĮ, taip pat teikiant EIT dotacijas, didesnė dotacijų dalis, savaime suprantama, teks MVĮ.

62

EIT aktyviai remia MVĮ. Yra aiškūs pradedančiųjų įmonių steigimo tikslai ir tai yra vienas iš esminių EIT pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių.

Žr. Komisijos ir EIT atsakymą į 57 dalies pastabas.

64

Sąveikos ir tarpusavio papildomumo su kitomis ES iniciatyvomis skatinimas yra EIT ir Švietimo ir kultūros GD prioritetas. Šis tikslas įtvirtintas EIT strateginėje inovacijos darbotvarkėje ir reglamente.

Švietimo ir kultūros GD ir EIT padeda užtikrinti sąveiką ir tarpusavio papildomumą (pvz., rengiami metiniai susitikimai su Komisijos tarnybomis, EIT ir ŽIB, taip pat taikomi naujų ŽIB atrankos kriterijai) – šie yra ŽIB modelio, kurio elementai atspindi tikslus ir iš kitų ES programų įgyvendinimo įgytą patirtį, dalis (pvz., žinių trikampio koncepcijoje yra programos „Erasmus+“ ir universitetų bei įmonių dialogo aspektų; koordinavimo centro koncepcijoje yra ES regioninės politikos elementų; įgyvendinant programą „Horizontas 2020“, laikomasi požiūrio, pagal kurį siekiama spręsti visuomeninius uždavinius; EIT finansavimo modelis grindžiamas iš kitų programų įgyvendinimo įgyta patirtimi). ŽIB teminėse srityse yra konkrečių sąveikos pavyzdžių, pvz., „EIT Digital“ – Ateities interneto ir Didelių duomenų kiekių viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, „KIC InnoEnergy“ – Europos strateginis energetikos technologijų planas, „Climate-KIC“ – bendradarbiavimas su Klimato politikos GD rengiantis 2015 m. gruodžio mėn. Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijai Paryžiuje.

EIT toliau skatina sąveiką su Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijos srityje (COST) tinklu ir Europos kosmoso agentūra (EKA) įgyvendinant konkrečius projektus, pastaruosiu metu – finansuojamus iš Europos strateginių investicijų fondo (ESIF).

69

EIT jau paprašė pradėti procesą visiškam finansiniam savarankiškumui užtikrinti. Numatoma, kad šis procesas bus užbaigtas iki 2016 m. pabaigos.

71

EIT ne tik užtikrina taisyklių laikymąsi, bet ir vis geriau atlygina už veiklos rezultatus ir skatina siekti poveikio. Pavyzdžiui, prasti veiklos rezultatai turės vis didesnę neigiamą poveikį ŽIB biudžetui. Laikantis ŽIB finansinio tvarumo principų, vis didesnę ŽIB skirto EIT biudžeto dalį sudarys konkurencija grindžiamas finansavimas. Kadangi ši biudžeto dalis – kuria atlyginama už veiklos rezultatus – ilgainiui didėja, ŽIB, kurių veiklos rezultatai yra prasti, turės vis didesnę finansinę paskatą juos gerinti.

72

2015 m. EIT sustiprino tiesioginį prastų veiklos rezultatų poveikį mokėtinoms sumoms – EIT netenkins dalies ŽIB prašymų padengti išlaidas, jeigu veikla nebuvo vykdoma pakankamai veiksmingai. Žr. Komisijos ir EIT atsakymus į santraukos VII dalies pastabas.

Po Audito Rūmų intervencijos EIT toliau griežtino sąnaudų tikrinimą metinėse audito ataskaitose. EIT gerai atlygina už veiklos rezultatus ir kartu suteikia aukšto lygio patikinimą dėl patirtų sąnaudų tinkamumo finansuoti.

74

EIT ir Komisija mano, kad programos „Horizontas 2020“ dalyvavimo taisyklių 34 straipsnyje nustatyta ribinė suma yra tinkama taikyti ŽIB mokamoms EIT dotacijoms. Manome, kad proporcinga iš ES ir (arba) EIT lėšų gavėjo, pretenduojančio gauti didesnę nei 325 000 EUR metinę dotaciją, reikalauti audito sertifikato. Bet kuriuo atveju, kad galėtų dotacijoms, į kurias pretenduoja programos dalyviai, taikyti kitą arba didesnę nei 325 000 EUR ribinę sumą, EIT reiktų specialios nuo programos „Horizontas 2020“ dalyvavimo taisyklių 34 straipsnio nukrypti leidžiančios nuostatos.

Taip pat žr. Komisijos ir EIT atsakymus į 79 ir 80 dalių pastabas.

76

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad finansinių ataskaitų nereikalaujama vien tik dėl EIT, nes, pradedant 2016 m. dotacijų susitarimais, išlaidų ataskaitos buvo visiškai suderintos su programos „Horizontas 2020“ šablonais.

79 Antra įtrauka

Šiai rekomendacijai įgyvendinti reiktų taikyti specialią nuo programos „Horizontas 2020“ dalyvavimo taisyklių ir Finansinio reglamento nukrypti leidžiančią nuostatą³.

79 Trečia įtrauka

Šios rekomendacijos įgyvendinimas nepriklauso nuo EIT, nes tam reiktų taikyti specialią nuo programos „Horizontas 2020“ dalyvavimo taisyklių ir Finansinio reglamento nukrypti leidžiančią nuostatą⁴.

81

Pateikti užsakymą išorės ekspertams atlikti techninį projektų vertinimą yra įprasta praktika įgyvendinant MTTP programas. Taip visų pirma daroma įgyvendinant labai sudėtingus projektus, apimančius ir jungiančius kelias veiklos sritis, kaip antai švietimą, inovacijas ir verslą.

83

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad nuo 2013 m. EIT darbuotojų kaitos tendencijos pagerėjo. Žemas Vengrijai taikomas šalies koeficientas (šiuo metu 69 proc.) yra svarbus veiksnys, kuriuo prisidedama prie darbuotojų kaitos. Tačiau tai nepriklauso nuo EIT.

84

Per tą laiką gerokai patobulinti EIT valdymo gebėjimai. Užimta laisva skyriaus vadovo darbo vieta ir šiuo metu vyksta kito skyriaus vadovo atranka. Taip pat šiuo metu vyksta ir EIT direktoriaus atranka.

3 https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/leg/finreg/Pages/leg-020-08_finreg2012.aspx#fr135.

4 https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/leg/finreg/Pages/leg-020-08_finreg2012.aspx#fr135.

86

EIT ypatingą dėmesį skiria kompetencijai, todėl suprantama, kad šalims, kurių inovaciniai gebėjimai yra didesni, ŽIB yra geriau atstovaujama. Nors EIT turi aiškų tikslą stiprinti esamus gebėjimus ir kompetencijos centrus Europoje, jis taip pat užtikrina, kad naudą iš to gautų ir tos Sąjungos vietovės, kurios tiesiogiai nedalyvauja ŽIB veikloje, ir tai EIT būtų daroma pagal Regioninę inovacijų sistemą (EIT RIS).

11 langelis. Susirūpinimas EIT finansinės paramos koncentracija ir skaidrumo stoka

Tarp žinių trikampio šalių – tiek pagal partnerių, tiek pagal lėšų paskirstymą – yra pagrįsta pusiausvyra. Taikomos aiškios ŽIB projektų atrankos procedūros, kuriomis užtikrinama kokybės kontrolė ir skaidrumas.

89

Jau pradeda atsirasti EIT veiklos rezultatų įrodymų. EIT pastangomis parengta daugiau kaip 1 000 verslių absolventų, įsteigta daugybė pradedančiųjų įmonių, sukurta daug sėkmės istorijų bei visos Europos koordinavimo centrų ir verslo greitintuvų tinklas, skatinama verslumo kultūra.

92

2015 m. lapkričio mėn. baigus verslo kūrimo peržiūrą, gauta svarių EIT ir ŽIB verslo greitintuvų programų teikiamos papildomos naudos įrodymų, be to, yra remiamų įmonių sąlygų dokumentai, iš kurių matyti, kad, panaudojus EIT paramą verslo kūrimui, pasiekta reikšmingų rezultatų.

93

Iš PVRR matyti, kad pasiekta reikšmingų laimėjimų, iš kurių dabar daugelis virto apčiuopiamais rezultatais (žr. 90 dalyje minėtus pavyzdžius).

94

Verta atkreipti dėmesį į tai, kad ne Europos šalių studentai taip pat įsidarbina Europos bendrovėse arba, baigę mokslus, įsteigia savo įmones ir taip sukuria poveikį bei teikia papildomą naudą mūsų visuomenei. EIT ŽIB sukūrė aplinką, kurioje atotrūkis tarp mokslo bendruomenės ir verslo sumažėjo, todėl tokie studentai jau turi aiškesnį tikslą – po studijų pradėti dirbti ŽIB verslo partneriui ir taip likti Europoje.

98

Laikydamosi EIT steigimo reglamento 6 straipsnio 2 dalies e punkto reikalavimų, visos trys pirmosios bangos ŽIB parengė savo finansinio tvarumo strategijas. Nuo 2014 m. šių strategijų santrauka pateikiama ŽIB veiklos planuose. 2016 m. veiklos plane, EIT ekspertas daugiausia dėmesio skyrė būtent finansinio tvarumo klausimams ir įvertino kiekvienos ŽIB planus.

103

Nauji partnerystės pagrindų susitarimai pasirašomi 2016 m. pradžioje.

Išvados ir rekomendacijos

1 rekomendacija

Komisija ir EIT rekomendacijai pritaria.

Bet koks pasiūlymas keisti teisės aktus turės būti parengtas pagal geresnio reglamentavimo principus, visų pirma – pagal principą „pirma įvertinti“. Pagal EIT teisinį pagrindą reikalaujama, kad Komisija EIT įvertintų iki 2017 m. pabaigos, taigi šiuo metu, dalyvaujant visoms atitinkamoms Komisijos tarnyboms, rengiamas vertinimas.

Vertinant taip pat bus atsižvelgta į kritišką audito nuomonę, o nepriklausomi vertintojai galės susipažinti su šio audito rezultatais. Remiantis vertinimo rezultatais, dėl bet kokių būsimų veiksmų sprendimai bus priimami laikantis geresnio reglamentavimo principų.

Komisija, remdamasi nepriklausomų ekspertų vertinimo išvadomis ir šio audito rezultatais, priims poziciją dėl EIT teisinio pagrindo keitimo.

107

Žr. Komisijos ir EIT atsakymus į 40–49 ir 60 dalių pastabas, kuriose apibendrinta jų pozicija šiais klausimais.

2 rekomendacija a)

Komisija ir EIT iš dalies pritaria rekomendacijai ir išnagrinės, kiek būtų galima dar pailginti dotacijos susitarimo galiojimo laikotarpį.

2 rekomendacija b)

Komisija ir EIT rekomendacijai pritaria.

Dėl a punkto: peržiūra bus baigta iki 2017 m. pavasario, o įgyvendinta (tai priklauso nuo minėtos peržiūros) – iki 2018 m.

108

Žr. Komisijos ir EIT atsakymus į šių dalių pastabas, kuriose apibendrinta jų pozicija šiais klausimais.

3 rekomendacija

EIT ir Komisija rekomendacijai pritaria.

109

Žr. Komisijos ir EIT atsakymus į šių dalių pastabas, kuriose apibendrinta jų pozicija šiais klausimais.

4 rekomendacija

Komisija ir EIT rekomendacijai pritaria.

Dar 2015 m. EIT pradėjo skirti daug dėmesio veiklos poveikiui ir tą darys toliau.

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT) turi plataus užmojo tikslą stiprinti švietimo, mokslo ir verslo ryšius ir būti inovacijų varomoji jėga. Padarėme išvadą, kad, nepaisant tinkamo veiklos pagrindo, dėl sudėtingos EIT veiklos sistemos ir valdymo problemų nukentėjo jo bendras veiksmingumas. Nustatėme keletą EIT finansavimo modelio, ataskaitų teikimo tvarkos tarp EIT bei žinių ir inovacijos bendruomenių ir šių bendruomenių finansinio tvarumo trūkumų. Praėjus septyneriems metams nuo įsteigimo, EIT veikla vis dar nėra visiškai nepriklausoma nuo Europos Komisijos. Dėl to EIT sunkiau priimti sprendimus. Darome išvadą, kad jei EIT nori tapti tikrai novatorišku institutu, kaip buvo iš pradžių numatyta, būtina padaryti teisės aktų ir veiklos pakeitimų, kuriais būtų labiau sustiprintas ES inovacijų potencialas.

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Leidinių biuras